

**SPRÁVA O HODNOTENÍ
STRATEGICKÉHO DOKUMENTU**

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE JALŠOVÍK
Návrh

vypracovaná podľa prílohy č. 5 k zákonu č. 24/2006 Z.z.
o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Obsah

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
I. Základné údaje o obstarávateľovi	4
II. Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii	5
B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA	7
I. Údaje o vstupoch	7
II. Údaje o výstupoch	17
C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA	19
I. Vymedzenie hraníc dotknutého územia	19
II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia- podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie	20
III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie	49
IV. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie.	55
V. Porovnanie variantov zohľadňujúcich ciele a geografický rozmer strategického dokumentu vrátane porovnania s nulovým variantom	57
VI. Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia	58
VII. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení	60
VIII. Všeobecne záverečné zhrnutie	60
IX. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali, ich podpis	62

X.	Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa a ktoré boli podkladom na vypracovanie správy o hodnotení.....	62
XI.	Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu obstarávateľa	63

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

I. Základné údaje o obstarávateľovi

1. Označenie a základné údaje

Obec Jalšovík

web: www.jalsovik.sk

IČO: 00 647 501

Sídlo: Jalšovík 23, 962 41 Bzovík

2. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie ÚPP a ÚPD

Oprávnený zástupca obstarávateľa:

Adriana Vicianová, starostka

Kontakt: 045/552 41 32, 0915 865 124, obecjalsovik@gmail.com

Spracovateľ územného plánu:

Architektonické štúdio Atrium s.r.o., Mlynská 27, 040 01 Košice

Hlavný riešiteľ: Ing. arch. Dušan Burák, CsC.

Kontakt: 055/62 315 87, 0905 240 866, architekti@atriumstudio.sk

Odborne spôsobilá osoba pre obstarávanie ÚPP a ÚPD:

Ing. Martina Kukučková, Venevská 6, 990 01 Veľký Krtíš

Kontakt: 047/4830 864, 0915 872 042, zarkon@slovanet.sk

č. preukazu odbornej spôsobilosti 454

II. Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii

1. Názov

Územný plán obce Jalšovík

2. Územie (kraj, okres, obec, katastrálne územie)

- Banskobystrický kraj
- Okres: Krupina
- Obec: Jalšovík
- Katastrálne územie: Jalšovík

3. Dotknuté obce

- Obec Kozí Vrbovok
- Obec Zemiansky Vrbovok
- Obec Bzovík
- Obec Horný Badín
- Obec Dolné Mladonice

4. Dotknuté orgány

Dotknutými subjektmi pri spracovaní, prerokovávaní a schvaľovaní územného plánu obce sú orgány podľa § 140a zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov:

- Úrad BBSK, oddelenie ÚP a ŽP, Nám. SNP 23, 974 01 Banská Bystrica
- Úrad BBSK, odbor RR a CR, Nám. SNP 23, 974 01 Banská Bystrica
- Úrad BBSK, oddelenie investičnej prípravy, výstavby a prevádzky, Nám. SNP 23, 974 01 Banská Bystrica
- Okresný úrad v Banskej Bystrici, odbor výstavby a bytovej politiky, Nám. L. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
- Okresný úrad v Banskej Bystrici, odbor opravných prostriedkov – úsek OPP, Nám. L. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva vo Zvolene, Nádvorná 3366/12, 960 35 Zvolen
- Okresný úrad Banská Bystrica, odbor starostlivosti o ŽP, Nám. L. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
- Okresný úrad v Banskej Bystrici, odbor cestnej dopravy a PK, Nám. L. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
- Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, Lazovná ulica č. 8, 975 65 Banská Bystrica
- MŽP SR, Sekcia geológie a prírodných zdrojov, odbor štátnej geologickej správy, Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava
- Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Inštitút dopravnej politiky, Námestie slobody č.6, P. O. Box 100, Bratislava 811 00
- Ministerstvo obrany SR, Správa nehnuteľného majetku a výstavby ul. ČSA 7, 975 90 Banská Bystrica
- Obvodný bankský úrad, Banská Bystrica, ul. 9. mája 2, 975 90 Banská Bystrica
- Okresný úrad Krupina, OSŽP - ŠVS, OH, OO, OPaK, ČSA 2190/3, 963 01 Krupina
- Okresný úrad Krupina, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia, ČSA 2190/3, 963 01 Krupina
- Okresný úrad Zvolen, odbor pozemkový a lesný, Študentská 12, 960 01 Zvolen

- Okresný úrad Zvolen, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Námestie SNP 35/48, 961 08 Zvolen
- Okresné riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru Zvolen, Lieskovská cesta 500/38 960 01 Zvolen
- ŠOP SR, správa CHKO Správa CHKO Štiavnické vrchy, Kammerhofská 26, 969 01 Banská Štiavnica
- Regionálna veterinárna a potravinová správa, Nám. SNP 50, 960 01 Zvolen
- Lesy SR, š.p. Nám. SNP 8, 975 66 Banská Bystrica
- Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Partizánska cesta č. 5, 974 01 Banská Bystrica
- Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., OZ Banská Bystrica, Partizánska cesta č. 69, 974 98 Banská Bystrica
- SVP, OZ Hydromeliorácie, Vrakunská 29, 825 63 Bratislava
- Stredoslovenská distribučná, a.s., Pri Rajčianke 2927/8, 010 47 Žilina
- Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. Mlynské nivy 59/A, 824 84 Bratislava 26
- Eustream, a.s., Votrubova č. 11/a, 821 09 Bratislava
- SPP – distribúcia, a.s., Mlynské Nivy č. 44/b, 825 11 Bratislava

5. Schvaľujúci orgán

Obecné zastupiteľstvo v Jalšovíku

6. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice

Územný plán obce Jalšovík (*d'alej len „ÚPN-O Jalšovík“*) rieši katastrálne územie obce Jalšovík, ktoré sa nachádza v značnej vzdialenosti od štátnych hraníc. Návrh ÚPN-O Jalšovík nemá žiadne vplyvy presahujúci štátne hranice.

B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Údaje o vstupoch

1. Pôda

Poľnohospodárska pôda

Štruktúru poľnohospodárskej výroby v obci určujú prírodno-klimatické podmienky. Dlhoročné poľnohospodárske zameranie obce sa odzrkadľuje aj na členení pôdy v katastrálnom území. Celková výmera k. ú. obce Jalšovík má 596,43 ha. Na území katastra prevažuje orná pôda (256,41 ha) a trvalé trávne porasty (229,24 ha). Záhrady zaberajú 4,72 ha z územia obce, vinice 0,86 ha, lesné pozemky (64,42 ha), vodné plochy 4,19 ha, zastavané 28,53 ha a ostatné plochy 80,41 ha.

Podľa kódu BPEJ uvedené v prílohe č. 2 Nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP sa v k. ú. Jalšovík medzi najkvalitnejšie pôdy radia pôdy s kódom BPEJ: 0206012/3, 0211012/4, 0211015/4, 0265202/6, 0706002/5, 0706012/5, 0711012/5, 0756202/6, 0756402/6, 0761222/6, 0771202/5, 0771222/5.

Časť pôd v katastrálnom území obce je odvodnená. Odvodnenia sú označené č. 5401081010 a 5401081012. Sú nejasnej kvality.

Tabuľka č. 1: Využívania územia

Poľnohospodárska pôda	Výmera (ha)	Zastúpenie v %
Orná pôda	256,41	52,19
Záhrady	4,72	0,96
Vinice	0,86	0,18
Trvalé trávne porasty	229,24	46,67
Poľnohospodárska pôda spolu	491,23	100,00

Zdroj: Návrh ÚPN

Tabuľka č. 2: Využívania pôdneho fondu – nepoľnohospodárska pôda

Nepoľnohospodárska pôda	Výmera (ha)	Zastúpenie v %
Lesné pozemky	64,42	36,28
Vodné plochy	4,19	2,36
Zastavané plochy a nádvorcia	28,53	16,07
Ostatné plochy	80,41	45,29
Nepoľnohospodárska pôda spolu	177,55	100,00

Zdroj: Návrh ÚPN

Územný plán navrhuje záber poľnohospodárskej pôdy na 18-ich nových lokalitách. Celkovo je navrhovaných na záber 6,5089 ha, z toho poľnohospodárska pôda predstavuje 6,0434 ha. V zastavanom území je 2,8483 ha a 3,1931 ha mimo zastavaného územia. Časť navrhovaných lokalít v rozsahu 1,9465 ha je tvorená najkvalitnejšou poľnohospodárskou pôdou v zmysle § 12 ods. 2 písm. a) zákona.

Tabuľka č. 3: Návrh na záber poľnohospodárskej pôdy

Počet lokalít	18
Celkový záber	6,5089 ha
Z toho záber PP	6,0434 ha
Z toho v zastavanom území	2,8483 ha
Záber najkvalitnejšej PP – výmera	3,1931 ha

Zdroj: Návrh ÚPN

Zdôvodnenie záberu najkvalitnejšej PP v k. ú. - mimo zastavané územie

- lokalita č. 9: rozšírenie športovo – oddychových plôch a vodnej plochy vo funkcii poldra, ako súčasť obecného parku - invariantné riešenie
- lokalita č. 17: rozšírenie jestvujúcej verejnej športovej plochy, prístupová komunikácia s parkoviskom - invariantné riešenie
- lokalita č. 18: ČOV s účelovou cestou - invariantné riešenie

Lesné pozemky

Lesy spadajú do LHC Krupina. Väčšina z nich je zaradená do kategórie lesov hospodárskych, ktoré vlastní a spravujú LESY SR, š. p. Vzhľadom na výskyt dubových a bukových lesov v k. ú. existujú vhodné podmienky pre poľovníctvo. Územie patrí do oblasti s výskytom jelenej, srnčej a diviacej zveri a obhospodaruje ho poľovnícke združenie SPZ – PZ Breziny a PZ Bažant Litava.

2. Voda**Zásobovanie pitnou vodou**

Pitná voda je dodávaná z verejného, obecného vodovodu z r. 1969, ktorý prevádzkuje MBP Krupina. Vodný zdroj, ČS a VDJ sú lokalizované na k. ú. obce. Rozvody sú liatina dimenzie DN125 mm DN100 mm a DN80 mm, vrátane jestvujúcich vodovodných prípojek a napojení RD Bzovík.

Zdrojom pitnej a úžitkovej vody sú dve vŕtané studne, ktoré sú vybudované mimo zastavané územie obce a to staršia – vrt č. 1, ktorá bola realizovaná do hĺbky cca 60,0 m od terénu so zabudovanou oceľovou pažnicou $\varnothing$ 273 mm a novšia vŕtaná studňa – vrt č. 2 s hĺbkou cca 90,0 m a zabudovanou oceľovou pažnicou $\varnothing$ 324 mm, keď nad oboma vŕtanými studňami sú vybudované murované čerpacie stanice „ČS1” a „ČS2”. Podzemná pitná a úžitková voda je z týchto studní pomocou osadených ponorných čerpadiel prečerpávaná cez jestvujúce výtláčne potrubie priamo do jestvujúceho akumuláčného vodojemu „Jalšovík”. V súčasnosti je využívaná len novšia vŕtaná studňa – vrt č. 2 s priemernou výdatnosťou $Q_d = 0,72$ l/s ($Q_{h,max} = 1,10$ l/s) a osadeným ponorným čerpadlom v hĺbke cca 55,0 m od terénu. Obidve čerpacie stanice – vrty podzemnej vody majú oplatené I. ochranné hygienické pásma vodného zdroja.

Pitná a úžitková voda je z jestvujúcich vŕtaných studní prečerpávaná do akumuláčného vodojemu cez jestvujúce výtláčne potrubie, ktoré je vybudované z materiálu liatina a PVC-tlakové v celom rozsahu dimenzie DN 80 mm. Výtláčne potrubie tvoria dve vetvy a to vetva „A”, ktorej trasa je od čerpacej stanice „ČS1”, druhá kratšia vetva – vetva „AA” je od čerpacej stanice „ČS2” (vrtu č.2) vedená zeleným pásom k jestvujúcej armatúrnej šachte „AŠ-1”, v ktorej je prepojená na jestvujúcu vetvu „A”.

Za účelom akumulácie vody je vybudovaný akumuláčny – zásobný vodojem „Jalšovík”, osadený na lúke nad obcou s kótou maximálnej hladiny 392,55 m n.m. (dno vodojemu 387,55 m n.m.). Je typový

jednokomorový betónový objekt s pridruženou podzemnou armatúrnou komorou akumulačného objemu 100 m³. Hygienická nezávadnosť - dezinfekcia pitnej vody je v súčasnosti zabezpečená vybudovaným novým automatickým chlôvaním vody na prítoku do vodojemu a to cez osadené dávkovacie čerpadlo prepojené priamo na jestvujúce výtlačné potrubie. Vodojem je v rámci hygienického ochranného pásma oplotený.

Návrh ÚPN:

Územný plán rieši vývoj počtu obyvateľstva v z 190 na 220 k roku 2035. Objem vody je vypočítaný podľa vyhlášky MŽP č. 684/2006, ktorá stanovuje potrebu pitnej vody pre domácnosti s lokálnou prípravou teplej úžitkovej vody v množstve 135 l/osobu/deň a na občiansku vybavenosť v množstve 15 l/osobu/deň. Vyhláška umožňuje znížiť vypočítanú potrebu vody o 25 % ak sú v každom dome osadené vodomery.

Celková potreba pitnej vody obce k roku 2035:

$$\text{Celková potreba spolu } Q_p = 220 \times (135 + 15) \times 0,75 = 24\,750 \text{ l/deň} = 0,28 \text{ l/s,}$$

$$\text{Celkové denné max. } Q_m = Q_p \times k_d = 24,75 = 49,5 \text{ m}^3/\text{deň} = 0,57 \text{ l/s,}$$

$$\text{Celkové hodinové max. } Q_h = Q_m \times k_h = 0,57 \times 1,9 = 1,08 \text{ l/s.}$$

Posúdenie kapacity k roku 2035:

- zdroje vody potrebu $Q_m = 0,57$ (resp. 1,08 l/s) pokrývajú,

- vodojem pre obec s objemom 100 m³ zabezpečí s veľkou rezervou nutný objem:

$$V = Q_m \times 0,6 = 49,5 \text{ m}^3 \times 0,6 = 29,7 \text{ m}^3,$$

- zásobovacie potrubie DN 100 zabezpečí Q_m s rezervou

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Odpadové vody z územia obce sú odvádzané a zneškodňované oddelene podľa ich pôvodu. Povrchové vody atmosférického pôvodu zo striech, dvorov, komunikácií a príslušného terénu voľne odtekajú priekopami vedľa komunikácií do potoka.

Odpadové vody z domácností – splašky, sú odvedené do prídumových žump, či septikov, kde vyhnívajú a po čase sa vyvážajú na ČOV do Zvolena, resp. sa vyvážajú na polia. Podobne sú vybavené aj verejné budovy - žumpami. Podstatné zmeny zabezpečí len riešenie kanalizácie a čističky odpadových vôd.

Návrh ÚPN:

ÚPN-O navrhuje kanalizáciu splaškových vôd s ČOV pod obcou a zaústenou do potoka Jalšovík výkonu 300 EO. Do doby vybudovania verejnej kanalizácie v obci nakladanie so splaškovými vodami je nutné uskutočňovať v súlade s vodným zákonom č. 364/2004 v znení neskorších predpisov.

Vodné toky a odtokové pomery

Povrchové vody sú odvodňované potokom Jalšovík s prítokmi, ktorý je ľavostranným prítokom Krupinice. Územie patrí do povodia Ipľa a hlavného povodia Dunaja. Povrchové vody atmosférického pôvodu z terénu, zo striech, dvorov, komunikácií a terénu odtekajú vedľa komunikácií do prístenných rigolov a potoka Jalšovík. Potok je zaradený medzi drobné vodné toky, číslo toku 248, ktorý je v správe SVP, š.p. OZ Banská Bystrica. V intraviláne je pomiestne upravovaný, avšak korytová úprava nepostačuje na prevedenie povodňového prietoku Q_{100} .

Pre predmetnú geografickú oblasť neboli vypracované Mapy povodňového ohrozenia (MPO) a Mapy povodňového rizika (MPR) v súlade s § 6 a § 7 zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov, ktoré slúžia ako podklad pre posudzovanie návrhov umiestnenia stavieb

v záplavovom území.

Pre výkon správy vodných tokov budú ponechané v zmysle § 20 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách v znení neskorších predpisov pozdĺž oboch brehov toku Jalšovík a ostatných tokov voľný manipulačný pás 5 m. Vrbovok je vodohospodársky významným tokom - pozdĺž brehovej čiary je vymedzené 10 m manipulačný pás.

Odvodnenia

Časť pôd v katastrálnom území obce sú sústavy detailného odvodnenia č. 5 311 238 a 5 311 229. Sú nejasej kvality.

Návrh ÚPN rieši:

Rozvojové plochy obce navrhuje ÚPN mimo záplavové územie, rep. nad hladinu Q_{100} . Zástavbu DJ navrhuje ochrániť pred veľkými vodami retenčnou nádržou. V prípade realizácie výstavby pozdĺž potokov požaduje SVP s.p. vypracovanie hladinového režimu toku na dotknutom území s určením záplavového územia na návrhový prietok Q_{100} a následne výstavbu situovať mimo zistené územie ohrozené povodňami. Z hľadiska technicko-prevádzkových záujmov správcu vodných tokov a protipovodňovej ochrany navrhujeme zdržať povrchový odtok dažďových vôd zo spevnených plôch - z komunikácií, spevnených plôch a striech RD, prípadne iných stavebných objektov - v úrovni minimálne 60 % z výpočtového množstva pre návrhový dážď 15 min., na pozemku stavebníka tak, aby nedochádzalo k zhoršeniu odtokových pomerov v recipiente. Zároveň je nutné realizovať opatrenia na zachytávanie plávajúcich látok tak, aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente v súlade s ustanovením § 36 ods. 17 zákona č. 364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a v zmysle NV SR č. 269/2010 Z. z. podľa § 9. ÚPN navrhuje zachovať systém odtoku povrchových vôd atmosférického pôvodu zo striech, dvorov, komunikácií a prilahlého terénu voľne odtekajúci priekopami vedľa komunikácií do miestneho potoka. Vody z povrchového odtoku navrhuje ÚPN zachytávať nad zástavbou a odvádzať do potokov. Melioračné kanály plochy detailného odvodnenia navrhuje na zachovanie.

Ochrana pred povodňou

Potok Jalšovík sa občasne vylieva z koryta. Ochrana pred povodňami je riešená návrhom zástavby mimo záplavové územia, nad hladinu Q_{100} . Zástavbu DJ navrhuje ochrániť pred veľkými vodami retenčnou nádržou.

Podzemné vody

Úroveň znečistenia podzemných vôd je v území prevažne nízka, len lokálne na južnom okraji katastra stredná. Stupeň znečistenia riečnych sedimentov je v území nízky (0,0 Cd, 0,0 – 0,5 Cd). ROD Bzovík zaväza močovku, hnoj a digestát z bioplynovej stanice na polia podľa odsúhlaseného hnojného plánu. Obec nemá kanalizačný systém. Úroveň akumulácie splaškov je rôzna a prispieva k znečisteniu podzemných vôd. ÚPN navrhuje splaškovú kanalizáciu a ČOV. Na JV okraji k. ú je rozsiahla hnojisková jama, ktorú ÚPN navrhuje na zachovanie.

V k. ú. obce boli stanovené poľnohospodársky využívané pozemky ako zraniteľné oblasti, čo sú v zmysle nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z. poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd najmä tých, ktoré sa využívajú alebo sú určené na odber pitnej vody a obsahujú alebo môžu obsahovať vyššiu koncentráciu dusičnanov ako je stanovené v osobitnom predpise. Ďalej vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je alebo môže byť koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹. Vo vymedzených zraniteľných oblastiach je potrebné hospodáriť podľa

špeciálneho režimu definovaného vyhláškou MP SR č. 392/2004 Z. z.

3. Suroviny

Podľa Obvodného banského úradu sa v k.ú. obce nenachádzajú zistené výhradné ložiská nerastov ani evidované prieskumné územia, z čoho vyplýva, že riešením rozvoja obce nebudú dotknuté záujmy a využívanie nerastného bohatstva (výhradných ložísk).

4. Energetické zdroje

Zásobovanie elektrinou

Obec je zásobovaná elektrickou energiou 22 kV odbočkami z primárneho VN vedenia č.642 Krupina – Veľký Krtíš, kde sú umiestnené ES 110/22 kVA. Na uvedenú linku je pripojených 6 ks transformovní. Vedenia sú zakreslené, vrátane ochranných pásiem obojstranne 10 m od krajných vodičov, zaberajúcich pásy územia v šírke 21 m. Sú trvalým bremenom ako verejnoprospešné objektov na pozemkoch vlastníkov.

Dodávku elektriny obyvateľom obci zabezpečujú distribučné trafostanice (DTS) v sústave 22/380/320 v počte 1+1+1 DTS pre maloodber č.TS1, TS 2 a TS3 a pre veľkoodber TSa, TSb, TSc, TSd. Stav siete v súčasnosti je vyhovujúci a pri súčasnom odbere pracuje spoľahlivo pri dodržaní predpísaných parametrov elektroenergetickej siete. V súčasnosti nie je zo strany SSD plánovaná žiadna rekonštrukcia el. vedení v k.ú. obce.

Stav rozvodnej siete NN

Sieť pracuje spoľahlivo, bez väčších úbytkov napätia. Rozvody sú vonkajšie na stĺpoch. Vodiče sú realizované z lán AlFe vyvedené z DTS pozdĺž komunikácií. Vývody idú ku každému domu a napájajú odberateľov zo stĺpov káblowymi prípojkami bezpečnými na skrat. Odbery elektriny sú cez elektromery v budovách a na každom odbernom mieste.

Vývoj vykazuje pokles odberov obyvateľstva (MOO). Spotreba sa znižuje ako v celkovom množstve, tak v ukazovateli priemerného odberu na jedno odberné miesto (kWh/OM). Odber vo vysokom tarife 2 500 – 2 600 kWh/OM je primeraný. Spotreba tepla v objektoch OV vykurovaných je primeraná veľkosti objektov. Údaje podľa rozboru budú východiskové pre stanovenie budúceho zásobovania obce teplom.

Návrh ÚPN:

Návrh územného plánu rieši rozvoj obce do roku 2035 výstavbou 19 RD. Rozvojová zástavba bude napojovaná na najbližšie distribučné trafostanice, nakoľko majú dostatočnú výkonovú rezervu. Je možnosť zvýšenia ich výkonu podľa potreby obce. Rozvodná sieť v obci je navrhovaná na kabelizáciu, vrátane domových prípojek.

Verejné osvetlenie

Večerné a nočné osvetlenie obce je svietidlami výložníkového typu so žiarivkami. Upevnenie svietidiel je na stĺpoch elektrickej rozvodnej siete NN, vrátane napájacieho vedenia. Počet svietidiel postačuje. Osvetlenie komunikácií a verejného priestranstva je dostatočné. Neosvetlených kritických bodov, alebo miest v obci niet. Ovládanie osvetlenia je centrálné, časovým spínačom.

Návrh ÚPN:

Systém navrhuje ÚPD zachovať a aktualizovať LED svietidlami s úsporným riadením. Vzdušné rozvody VO spolu s NN a dátovým rozvodom navrhuje ÚPD kabelizovať

Zásobovanie plynom

Obec nie je plynofikovaná. Najbližší plynovod je v Krupine. ÚPN nenavrhuje jej plynifikáciu.

Zásobovanie teplom

Teplo potrebné pri varení, na ohrev vody a na vykurovanie sa v obci zabezpečuje individuálne, ako v domoch a bytoch, tak aj v objektoch občianskej vybavenosti. Najväčšia spotreba tepla je pri vykurovaní, ktorého efektívnosť závisí od spôsobu vykurovania a od tepelného zdroja. V domoch, bytoch a budovách v obci sa využívajú rôzne zdroje tepla a viaceré spôsoby vykurovania. Výsledky SOBD 2011 ukazujú, že časť b.j. využíva pevné palivo, alebo iné vykurovanie. Dominuje elektrická energia.

Návrh ÚPN:

Do roku 2035 pribudne podľa ÚPN – obce 19 bj. v RD. Zásobovanie teplom v obci zostane aj v budúcnosti individuálne ako doteraz. Časom sa presadia efektívnejšie spôsoby vykurovania a nové modernejšie zdroje tepla aj na tradičné palivá, ako bioplynové generátory tepla, tepelné čerpadlá a solárne panely. Cieľom modernizácie bude znižovanie spotreby palív pri dosahovaní optimálnej pohody v bytoch a domoch v obci.

Telekomunikácie

Obec je súčasťou Regionálneho technického centra –Slovak Telecomu v primárnej oblasti 045 Krupina. Celé územie je pokryté signálom mobilných operátorov a TV signálom. Nad obcou je vykryvateľ operátora Orange. V obci je vzdušné dátové vedenie Detronics aj pre TV a telefón. Trasy podzemných vedení ST obchádzajú obec. Telefónni účastníci sú pripojení miestnou sieťou na digitálnu ústredňu v Bzovíku. Digiblok je umiestnený v samost. kiosku a je prepojený optickým káblom na digitálny Emspan v Krupine. V programe Telekomu je aj výmena MPK na optokábel v celej obci. Digiblok je kapacitne dimenzovaný na zabezpečenie požiadaviek na všetky v súčasnosti poskytované telekomunikačné služby. Územie obce je pokryté signálmi mobilných telefónov zo základňových staníc: operátor Orange na hore Rúbanice. Poštové služby pre obec zabezpečuje miestny poštový úrad Bzovík.

Rozhlas a televízia

Obec má v prevádzke miestny rozhlas s ústredňou v budove Obecného úradu. Rozvody sú vedené po celej dĺžke obce aj s odbočkami. Vedenie z vodičov FeZn je na elektrických stĺpoch aj vlastných stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Rozmiestnenie reproduktorov zabezpečuje dobrú počuteľnosť na celom území obce. Slovenský rozhlas na území obce má dobrý príjem na všetkých vlnách a frekvenciách. Možný je príjem komerčných domácich aj zahraničných vysielateľov. Príjem programov Slovenskej televízie aj komerčných televízií zabezpečujú jestvujúce metalické rozvody. Rozšírené je využívanie parabolických antén na príjem digitálneho vysielania Skylink zo satelitov. ST pripravuje optický kabelový rozvod z kiosku do celej obce pre všestrannú digitalizáciu prostredia v domácnostiach i samosprávy.

5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru

Širšie dopravné vzťahy

Cestná doprava

Územie obce Jalšovík sa na nadradenú komunikačnú sieť Banskobystrického kraja napája cestou II. triedy č. 526 a sieťou ciest III. triedy. Cesta II/526, ktorej trasa je vedená severnou polohou k. ú. sa západne napája na cestu I/66, ktorá je radená do siete ciest európskeho významu E 7 so smerom Poľsko, Krakow – Trstená – Dol. Kubín – Ružomberok – Donovaly – Banská Bystrica – Zvolen -Krupina – Šahy – Maďarsko, Budapešť. Cesta II/526 je jedna z najdlhších ciest II. triedy Banskobystrického kraja. Začína v okrese Krupina na križovatke s cestou I/66 pri obci Devičie a pokračuje križovatkami s III/2565 a III/2573, ktorými je priamo prístupnené k.ú. Jalšovík. Cesta II/526 je vedená mimo zastavaného územia obce a je vybudovaná kategórie C 8,0/60.

Na ceste II/526 sú známe údaje o intenzite dopravy z Celoštátneho profilového sčítania z roku 2015. Pre návrhový rok 2035, bola vypočítaná dopravná záťaž na ceste II. triedy podľa koeficientov rastu intenzity v TP 07/2013, pre VÚC BBK – prognózovanie výhľadových intenzít na cestnej sieti do roku 2040.

Sčítací úsek cesty	rok	skutočné vozidlá / 24 hod				% nákladné automobily
		nákladné automobily	osobné automobily	motocykle	vozidlá spolu	
II/526,92557, Jalšovík	2015	398	2 381	8	2 787	14,3
	2035	510	3 167	11	3 688	13,8

Železničná doprava

Neprechádza k.ú. obce. Paralelne s trasou cesty I/66 je vedená železničná jednokoľajná, regionálna trať č.153 so smerom Zvolen – Šahy. V Krupinu je železničná stanica.

Charakteristika komunikačnej siete obce

Základný komunikačný systém k. ú. obce je tvorený cestami III. triedy č. 2573 a 2565:

- III/2573 so smerom od križovatky s cestou II/526 ku križovatke s cestou III/2565 – cestou je dopravne prístupnená zástavba obcí Horný a Dolný Jalšovík. V extravilánovom úseku cesty III/2573 medzi zastavanými časťami obce radíme cestu do kategórie C 7,5/60. V zastavanom území plní funkciu zbernej komunikácie, funkčnej triedy B3 a radíme ju do kategórie MZ 7,0/50. V Dolnom aj Hornom Jalšovíku sú na ceste III. triedy mostné objekty, ktorým je preklenutý regulovaný vodný tok Jalšovík.
- V južnej polohe zastavaného územia obce Dolný Jalšovík sa cesta III/2573 stykovou križovatkou križuje s cestou III/2565 so smerom križovatka II/526 v obci Bzovík – smer Kozí Vrbovok. V extraviláne zastavaného územia obce radíme cestu do kategórie C 7,5/60, v zastavanom území obce radím cestu funkčnej triedy B2, kategórie MZ 7,0/50.
- Západnou hranicou katastrálneho územia Jalšovík je vedená trasa cesty III. triedy č. 2570 so smerom styková križovatka III/2570 s II/526, do smeru Horné Mladonice, Čekovce.

Ostatné komunikácie majú charakter obslužných prístupových komunikácií, ktoré radíme v zmysle STN 73 6110 do funkčnej triedy C3 a sú slepo ukončené. Cesty majú v mnohých prípadoch nespevnený povrch v pokračovaní ciest poľného charakteru.

Pri zhodnotení trás ciest boli na komunikačnej sieti prieskumom zistené tieto dopravné závady, ktoré ÚPN navrhuje eliminovať:

bodové dopravné závady

- 1 autobusové zastávky na ceste II/526 a na priebežnej ceste III/2565 nemajú zrealizované samostatné niky pre zastavovanie autobusov mimo jazdných pruhov vozovky komunikácie,
- 2 pri areáloch cintorínov, ktoré sú v H. a D. Jalšovíku situované s priamym dopravným napojením na cestu II/526 a priebežnú III/ 2565 nie sú zrealizované parkovacie plochy a bezpečné výjazdy na tieto cesty. Sú vyššieho dopravného významu.

liniové dopravné závady

- 1-1' pozdĺž cesty III. triedy nie sú v zastavanom území obce zrealizované chodníky pre peších, pešími chodníkmi nie sú prepojené zastávky PAD situované na ceste II/526 a III/2565 triedy so zástavbou, cintorínmi a areálmi výroby a skladov,
- 2-2' v celom úseku zastavaného územia nie je cesta III/2573 vybudovaná v kategórii v zmysle STN,
- 3-3' mieste účelové komunikácie sprístupňujúce zástavbu nemajú zrealizovaný asfaltový povrch potrebnej únosnosti.

Návrh ÚPN:

- *rešpektuje trasu cesty II/526, ktorá je vedená severnou polohou k.ú. Jalšovík,*
- *na zastávkach pravidelnej autobusovej dopravy (PAD), ktoré sú situované na ceste II. triedy - pri cintoríne a pri areáli Družstva Brzovík zrealizovať samostatné zastavovacie pruhy pre zastavovanie BUS mimo jazdných pruhov vozovky cesty. Pozdĺž cesty II/526 viesť chodník na prepojenie zastávok PAD s navrhovaným chodníkom pozdĺž cesty III/2573,*
- *rešpektuje sieť ciest III. triedy,*
- *rešpektovať prieťah cesty III/2573, ktorým sú dopravne obsluhované časti zastavaného územia obce Jalšovík bude aj v návrhovom období plniť funkciu zbernej komunikácie funkčnej triedy B3. ÚPN navrhuje v celom úseku prestavať komunikáciu na kategóriu MZ 7,0/50 a mimo zastavaného územia prestavať cestu v celom úseku na kategóriu C 7,5/60,*
- *pozdĺž cesty III/2573 v celom jej úseku ÚPN vystavať jednostranne chodník, min. šírky 2,0 m, trasa chodníka bude vedená po pravej strane vozovky cesty v smere jazdy Dolný – Horný Jalšovík,*
- *v časti Dolný Jalšovík je pozdĺž cesty III/2565 vybudovať obojstranný chodník min. voľnej šírky 2,0 m v úseku od autobusovej zastávky PAD k cintorínu a areálu hospodárskeho dvora,*
- *existujúcu účelovú cestu vedúcu k cintorínu v časti Horný Jalšovík prestavať na prieseční križovatku na ceste II/524 s III/2573 a cestou k cintorínu, so situovaním obojstrannej zastávky PAD v križovatke,*
- *existujúce miestne obslužné komunikácie ÚPN radí do funkčnej triedy C3 a navrhuje ich postupnú prestavbu na kategóriu MO 6,0/40. V zmysle STN 73 6110 – oprava O1, ide o obojsmerné komunikácie so šírku vozovky 5,0 m s dvoma jazdnými pruhmi šírky 2,5 m a obojstranným bezpečnostným pásom oproti pevnej prekážke šírky 0,5 m,*
- *slepo ukončené komunikácie ukončiť obrátiskom,*
- *navrhované lokality zástavby rodinných domov ÚPN sprístupniť a dopravne obsluhovať obslužnými komunikáciami funkčnej triedy C3 a kategórie MO 6,0/40,*
- *v časti Horný Jalšovík ÚPN, existujúcu obslužnú cestu sprístupňujúcu areál stolárskej výroby (označenie 5) prestavať na kategóriu MO 6,5/40 a dostavať cestu v tejto kategórii v predĺžení trasy k navrhovanému areálu ponukových plôch pre priemyselnú výrobu (označenie 13) – predpokladaný prejazd dodávkových vozidiel,*
- *v časti Dolný Jalšovík obslužnú komunikáciu sprístupňujúcu ihrisko ÚPN navrhuje vybudovať kategórie MO 6,0/40. ÚPN navrhuje cestu predĺžiť po ČOV v kategórii MO 3,75/30. V zmysle STN 73 6110 – ide o jednopruhovú komunikáciu s obojsmernou premávkou a výhybňami po 100m, šírka vozovky je 2,75 m.*
- *dopravné napojenie navrhovaných miestnych obslužných komunikácií na existujúci komunikačný*

system riešiť tak, aby boli dodržané rozhl'adové pomery v križovatkách v zmysle ukazovateľov STN 73 6110.

Účelové komunikácie

Pol'né cesty - nadväzujú na miestne komunikácie, resp. na cestu II. a III.tr a sú to vyjazdené, zemité vozovky šírky cca 2,5 - 3,0 m slúžiace hospodárskym účelom. Nie sú zrealizované v zmysle príslušných noriem a nemajú význam v dopravnom systéme obce. ÚPN ich navrhuje prestavať.

Lesné cesty - sú zrealizované podľa príslušných noriem, problematické je ich napojenie na cestu II. a III.tr z hľadiska ich stavebno-technického riešenia. ÚPN ich navrhuje prestavať.

Pešia a cyklistická doprava

V obci nie sú zrealizované pešie chodníky. Na tento účel sa využívajú komunikácie a pridružený uličný priestor.

Návrh ÚPN:

- *pozdĺž zbernej cesty III/2573 v celom jej úseku obce Jalšovíka ÚPN vystavať jednostranne chodník min. šírky 2,0 m. Jeho trasa bude vedená po pravej strane vozovky cesty, v smere jazdy Dolný – Horný Jalšovík a bude prepájať autobusové zastávka PAD s lokalitami bývania, služieb a občianskej vybavenosti,*
- *pozdĺž cesty II/526 ÚPN vyčleniť chodník na prepojenie zastávok PAD s navrhovaným chodníkom pozdĺž cesty III/2573 - Jalšovík,*
- *pozdĺž cesty III/2565 v Dolnom Jalšovíku prepojiť obojstranným chodníkom zastávky PAD s areálom cintorína, areálom stolárskej výroby a areálom futbalového ihriska,*
- *v nových lokalitách IBV vyčleniť šírku uličného priestoru min. 9 až 10,0 m pre vedenie vozovky komunikácie 5,0 m a pre realizáciu min. jednostranného chodníka pre peších min. šírky 1,5 m,*
- *chodníky prepojiť na plánované nadregionálne a regionálne cyklo cestičky pozdĺž ciest,*
- *miestne komunikácie zdieľať pre chodcov.*

Turistické trasy

V k. ú. obce nie je vedená žiadna turistická, či cykloturistická cesta. Riešeného k. ú. sa dotýka modrá turistická trasa regionálneho významu Krupina – Hrušov a na ňu nadväzujúce cyklotrasy. Koridor cesty I/66 je napojiteľný na Európsku diaľkovú cyklistickú sieť EuroVelo 6 (východo – západný smer Čierne more – Atlantický oceán) v Budapešti.

Návrh ÚPN:

- *samostatný chodník pozdĺž zbernej komunikácie B3 od horného po dolný cintorín s napojením na plánované nadregionálne a regionálne cyklo cestičky pozdĺž ciest,*
- *pozdĺž cesty II/526 v zmysle ÚPN VÚC BBK viesť na samostatnom telese mimo vozovku cesty II. triedy nadregionálnu cyklo cestičku šírky min. 3,0 m.*

Statická doprava

V obci je pred objektom spoločenského domu v časti Horný Jalšovík (3) parkovacia plocha pre 3 automobily. V časti Dolný Jalšovík je pri objekte bývalých potravín možnosť parkovania pre cca 8 automobilov. Areál Roľníckeho družstva Bzovík, ktorý je priamo dopravne napojený na cestu II/526 má zrealizovanú parkovaciu plochu pre 15 vozidiel. Iné parkovacie a odstavné plochy pri objektoch občianskej vybavenosti a pri cintorínoch nie sú zrealizované. Na účel parkovania sú využívané komunikácie a pridružený uličný priestor. Obyvatelia bývajúci v rodinnej zástavbe si stavajú garážové a odstavné stojiská podľa potreby na vlastných pozemkoch.

Návrh

Nároky na statickú dopravu boli vypočítané v zmysle STN 73 6110, podľa platnej zmeny ukazovateľov Z2 - podľa tab. č.21, kde sú stanovené základné ukazovatele pre príslušnú účelovú jednotku podľa druhu a funkčného využitia objektu, pre stupeň automobilizácie 1:2,5.

Odstavné stojiská pre zástavbu rodinných domov:

- pre potreby obyvateľov bývajúcich v rodinnej zástavbe nie sú navrhované parkovacie a odstavné stojiská. V zmysle STN 73 6110/Z2 je potrebné zabezpečiť na každom pozemku pre rodinný dom 2 odstavné stojiská v garážach alebo na parkovacích stojiskách.

Parkovanie občiansku vybavenosť:

- parkovacie stojiská je potrebné navrhovať pre občiansku vybavenosť pre konkrétnu funkciu a jej kapacitu v zmysle ukazovateľov STN 73 6110 aktualizovaná zmena Z2 s použitím redukčných koeficientov „k“ – ide o súčinitele vplyvu stupňa automobilizácie, veľkosti obce ako aj vplyvu del'by dopravnej práce:

ÚPN navrhuje parkoviská pri cintorínoch 5 + 5 státí, pri futbalovom ihrisku 20 a 5 státia pri ihrisku v obci. Ďalej:

- parkovacie stojiská je potrebné navrhovať pre konkrétnu funkciu a jej kapacitu v zmysle ukazovateľov STN 73 6110 aktualizovaná zmena Z2 s použitím redukčných koeficientov „k“ – ide o súčinitele vplyvu stupňa automobilizácie, veľkosti obce ako aj vplyvu del'by dopravnej práce,
- pre občiansku vybavenosť si musia investori parkoviská realizovať na vlastnom pozemku, aby sa zabránilo parkovaniu na verejných komunikáciách,
- podľa vyhlášky č.532/2002 Z.z. je potrebné z navrhovaného počtu parkovacích miest vyčleniť cca 4% pre osoby s obmedzenou možnosťou pohybu,
- pri návrhu nových objektov občianskej vybavenosti, podnikateľských aktivít, či pri zmene funkčného využitia už existujúcich objektov je potrebné požadovať zabezpečenie potrieb statickej dopravy v zmysle ukazovateľov STN 73 6110/Z2 na vlastnom pozemku investora. Takýmto riešením sa zabráni parkovaniu vozidiel na verejných komunikáciách a priestranstvách.
- na sústredených parkovacích stojiskách navrhujeme realizovať parkovacie stojiská s povrchovou úpravou zo zatrávňovacích panelov ekoraster a v zmysle STN 73 6110 zmena Z1 navrhovať výsadbu vzrastlých stromov v pomere 1 strom na 4 stojiská.

Pravidelná autobusová hromadná doprava

K. ú. obce je obsluhované tromi prímestskými linkami pravidelnej autobusovej dopravy (PAD), ktoré premávajú po ceste II a III triedy:

linky

počet spojov tam/späť

605408 so smerom Krupiná-Litava-Čebovce-Cerovo

zastávky: Jalšovík H. rázc., Jalšovík H.most, Jalšovík D. OcÚ, Jalšovík D. rázc. 10/1

605409 so smerom Krupiná-Bzovík-Zemiansky Vrbovok,Viničky rázc.-Cerovo-Hrušov

zastávky: Jalšovík H. rázc., Jalšovík H.most, Jalšovík D. OcÚ, Jalšovík D. rázc. 4/6

610413 so smerom V.Krtíš-Modrý Kameň/Krupiná-Zvolen-B.Bystrica

zastávky: Jalšovík D., Jalšovík rázc.2/1

Autobusová zastávka, ktorá je situovaná na križovatke ciest II/526 – III/2573 má jednostranne osadený plechový prístrešok pre cestujúcich, nie sú na zastávke zrealizované samostatné zastávkové pruhy pre zastavovanie spojov BUS mimo jazdné pruhy cesty II. triedy a mimo teleso stykovej križovatky. Na zastávke nie sú čakacie priestory pre cestujúcich. Na ostatných zastávkach PAD v riešenom území sú jednostranne osadené prístrešky pre cestujúcich. Je využitý aj priestor mostného objektu, ktorý je

zrealizovaný pre prekrytie vodného toku.

Návrh

- situovanie polohy existujúcich autobusových zastávok PAD na ceste III/526 a v obci na ceste III/2573 je vyhovujúce aj pre návrhové obdobie,
- na zastávkach v zastavanom území obce je v ÚPN navrhovaný priestorový posun zastávok podľa okolitých podmienok s napojením na plánovaný systém chodníkov,
- situovanie obojstrannej autobusovej zastávky na ceste II/526 pri cintoríne s rešpektovaním navrhovaného dopravného napojenia areálu cintorína na II/526 navrhuje umiestniť tak, aby bol zabezpečený bezpečný prechod pre peších vozovkou cesty II. triedy s prepojením na navrhované pešie chodníky v obci,
- na všetkých priestorovo posunutých zastávkach PAD na ceste III/2573 zrealizovať samostatné zastavovacie pruhy pre spoje PAD, pre zastavovanie autobusov mimo jazdných pruhov zbernej komunikácie, s parametrami v zmysle ukazovateľov STN 73 6425,
- na zastávkach zrealizovať čakacie priestory a prístrešky pre cestujúcich,
- ÚPN navrhuje na ceste III/2565 v Dolnom Jalšovíku obojstranne realizovať zastávky PAD so samostatnými zastavovacími pruhmi, čakacími priestormi a prístreškami pre cestujúcich,

Letecká doprava

V k. ú. obce sa nenachádza žiadne civilné letisko ani letisko pre letecké práce v poľnohospodárstve. Najbližšie je v Sliači a Očovej. Do k. ú zasahujú OP rádio navigačného zariadenia D-VOR/DME, ktoré ÚPN neruší.

Dopravné zariadenia

Najbližšie ČSPH je v meste Krupina.

II. Údaje o výstupoch

1. Ovzdušie

Kvalita ovzdušia sa odvíja od interných a externých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Priemerná ročná koncentrácia NO₂ je 10 – 15 µg.m-3. Priemerná ročná depozícia N (NO, NO₂) je 600 – 700 mg.m-2. Priemerná ročná koncentrácia SO₂ je 10 – 15 µg.m-3. Priemerná ročná depozícia S (SO₂ a sírany) je 2 000 – 2 500 mg.m-2. Ide o hodnoty v strednej časti stupnice.

Za najvýznamnejší zdroj znečisťovania ovzdušia považuje ÚPN rozsiahly areál Roľníckeho družstva s bioplynovou stanicou. V r. 2018 bola spustená prevádzka novej mliečnej farmy – 700 ks HD a pripravuje sa jej rozšírenie o 600 ks (vydané stavebné povolenie). OP vymedzené ÚPN je 500 m, ktorým je zasiahnuté celé obytné územie HJ.

Aj ďalší poľnohospodársky dvor v Dolnom Jalšovíku má dopad na obytné územie. Využíva sa na nepoľnohospodárske činnosti - na opracovanie drevnej hmoty a spracovanie odpadu z nej. OP vymedzuje ÚPN na 200 m. Zasahuje časť obytného územia.

Návrh ÚPN:

ÚPN navrhuje výsadbu rozsiahlej izolačnej zelene a úpravu štruktúry a kapacity hospod. zvierat s cieľom eliminácie negatívnych dopadov na životné prostredie obytnej zóny v obci. Navrhuje prechod vykurovania od tuhého paliva na efektívnejšie spôsoby vykurovania a nové modernejšie zdroje tepla aj

na tradičné palivá, ako bioplynové generátory tepla, tepelné čerpadlá a solárne panely. Budovy budú menej náročné na spotrebu, nakoľko už od r. 2021 budú musieť byť všetky nové budovy zaradené do tr. A0. Tým sa bude znižovať i predpokladaná spotreba tepla. Cieľom modernizácie bude znižovanie spotreby palív pri dosahovaní optimálnej pohody v bytoch a domoch v obci.

2. Voda

Úroveň znečistenia podzemných vôd je v území prevažne nízka, len lokálne na južnom okraji katastra stredná. Stupeň znečistenia riečnych sedimentov je v území nízky (0,0 Cd, 0,0 – 0,5 Cd). ROD Bzovík zaváža močovku, hnoj a digestát z bioplynovej stanice na polia podľa odsúhlaseného hnojného plánu. Obec nemá kanalizačný systém. Úroveň akumulácie splaškov je rôzna a prispieva k znečisteniu podzemných vôd. ÚPN navrhuje splaškovú kanalizáciu a ČOV. Na JV okraji k.ú je rozsiahla hnojisková jama, ktorú ÚPN navrhuje na zachovanie.

V k.ú. obce boli stanovené poľnohospodársky využívané pozemky ako zraniteľné oblasti, čo sú v zmysle nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z. poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd najmä tých, ktoré sa využívajú alebo sú určené na odber pitnej vody a obsahujú alebo môžu obsahovať vyššiu koncentráciu dusičnanov ako je stanovené v osobitnom predpise. Ďalej vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je alebo môže byť koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹. Vo vymedzených zraniteľných oblastiach je potrebné hospodáriť podľa špeciálneho režimu definovaného vyhláškou MP SR č. 392/2004 Z.z. Odpadové vody z územia obce sú odvádzané a zneškodňované oddelene podľa ich pôvodu. Povrchové vody atmosférického pôvodu zo striech, dvorov, komunikácií a priláhlého terénu voľne odtekajú priekopami vedľa komunikácií do potoka. Odpadové vody z domácností – splašky, sú odvedené do prídomových žump, či septikov, kde vyhnívajú a po čase sa vyvážajú na ČOV do Zvolena, resp. sa vyvážajú na polia. Podobne sú vybavené aj verejné budovy - žumpami. Podstatné zmeny zabezpečí len riešenie kanalizácie a čističky odpadových vôd.

3. Odpady

Produkcia odpadov je evidovaná v bývaní, službách, ale hlavne v poľnohospod. a priemyselnej výrobe. Hospodárenie s odpadmi v obci je riadené Programom odpadového hospodárstva. Funkčná skládka odpadov sa v obci nenachádza. V obci je zavedený separovaný zber papiera, skla a plastov. Odvoz triedeného odpadu, bielej a čiernej techniky zabezpečuje Marius Pedersen s.r.o. V. Krtíš na skládku Priemstav vo V. Krtíši. Vývoz komunálneho odpadu je v dvojtypných intervaloch. Obec nemá zriadenú kompostareň. Pod obcou sú evidované dve odvezené skládky odpadu. ÚPN navrhuje kompostovisko a zberný dvor v HJ.

4. Hluk a vibrácie

Primárnym producentom hluku je automobilová doprava – cesta II/526. Najvyššia prípustná hodnota ekvivalentnej hladiny hluku vo vonkajšom priestore pozdĺž základnej komunikačnej siete pre obytné útvary podľa vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z. nie je prekročená. Ustanovujú sa ňou podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z. z.. Základná

ekvivalentná hladina hluku vo vzdialenosti 7,5 m od osi cesty je 66,3 dB(A). Táto hodnota hluku je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 36,0 m od cesty II. triedy. Ekvivalentná hladina hluku 65 dB(A) je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 11,0 m od cesty II. triedy.

V zmysle Vyhlášky FMD č.35 z roku 198 je základné cestné ochranné pásmo v extravilánových úsekoch ciest:

- pre cesty II. triedy 25 m obojstranné od osi komunikácie,
- pre cesty III. triedy 20 m obojstranné od osi komunikácie.

Východiskovým podkladom pre výpočet hluku je intenzita dopravy na ceste II/526, ktorá je v dotyku so severnou zástavbou obce Horný Jalšovík. Výpočet hluku je spracovaný pre rok 2020 pre zloženie dopravného prúdu pre cesty II. triedy, so zohľadnením sklonových pomerov nivelety komunikácie. Výpočet hluku bol spracovaný v miere podrobnosti pre ÚPN-Z a predstavuje ekvivalentnú hladinu hluku bez redukcii možných odrazov, pevných prekážok a pod. Základná ekvivalentná hladina hluku vo vzdialenosti 7,5 m od osi cesty je 66,6 dB(A). Pre obytné súbory vyhláška MZ SR č.237/2009 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí, je prípustná max. ekvivalentná hladina hluku 60 dB(A). Táto hodnota hluku je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 38,0 m od cesty II. triedy. Ekvivalentná hladina hluku 65 dB(A) je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 12,0 m od cesty II.

5. Žiarenie a iné fyzikálne polia

V k. ú. obce sa nenachádzajú žiadne verifikované environmentálne záťažové ani poddolované územia a nie sú tu evidované žiadne zdroje prírodného žiarenia ani extrémne anomálie magnetického poľa zeme. Na južnom okraji obce sú dve odvezené skládky odpadu, ktoré sú v ÚPN zohľadnené.

6. Doplnujúce údaje

Údaje o iných výstupoch v podobe zásahov do prostredia nie sú v rozsahu riešeného územia známe.

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Vymedzenie hraníc dotknutého územia

Obec leží v južnej časti stredného Slovenska, v juhovýchodnej časti Krupinskej planiny a v nadmorskej výške 348 m n. m. Rozprestiera v údolí potoka Jalšovík na jeho oboch brehoch. Vznikla v roku 1902 zlúčením obcí Horný Jalšovík a Dolný Jalšovík. Od uvedeného roku sa uvádza ako obec Jalšovík s časťami Dolný Jalšovík a Horný Jalšovík, ktoré sú budované ako samostatné celky s vlastnou infraštruktúrou. V súčasnosti patrí do okresu Krupina. Riešeným územím je celé administratívne, tj. katastrálne územie obce Jalšovík a je prezentované v M1:10 000. Podrobne je obec riešená v mierke M 1:5 000.

Navrhovaná hranica zastavaného územia obce podľa § 139a stavebného zákona je odvodená od hranice súčasne zastavaného územia k 1. 1. 1990. Zahrňuje jestvujúce a navrhované plochy bývania, športu, občianskeho vybavenia, dopravy a infraštruktúry. V obci ju ÚPN navrhuje rozšíriť nasledovne:

- Horný Jalšovík - okraj jestvujúceho areálu roľníckeho družstva, plôch jestvujúceho RD a navrhovanej plochy priemyslu (bývalý ovčín),
- Dolný Jalšovík - okraj jestvujúceho futbalového ihriska a návrhu jeho rozšírenia s parkoviskom a navrhovanej ČOV.

II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia- podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Reliéf a horninové prostredie

Geomorfologické podmienky

Geologický podklad je tvorený neogénnymi vulkanitmi – pyroxenickými a amfibolicko-pyroxenickými andezitmi veku sarmat – spodný panón, ktoré z horninového hľadiska predstavujú epiklastické vulkanické konglomeráty a pieskovce. V k.ú. sa nenachádzajú žiadne dobývacie priestory, chránené ložiskové územia, resp. prieskumné územia (www.geology.sk). V k. ú. obce sa nenachádzajú žiadne verifikované environmentálne záťaže ani poddolované územia a nie sú tu evidované žiadne zdroje prírodného žiarenia ani extrémne anomálie magnetického poľa zeme.

V časti k.ú. sú evidované stabilizované (1 zóna) a potenciálne (1 zóna) svahové deformácie. Zastavané územie nezasahujú, ani na nich ÚPN nové funkčné plochy nenavrhuje. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžiniersko-geologickým prieskumom. Územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné na stavebné účely.

Radónové riziko vo väčšine územia je stredné, pozdĺž zástavby nízke. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia.

2. Klimatické pomery

Z klimatického hľadiska sa územie katastra nachádza v klimatických okrskoch teplej oblasti, ktorých charakteristika je uvedená v nasledujúcej tabuľke.

Oblasť	teplá (T) – priemerne 50 a viac letných dní (LD) za rok (s denným maximom teploty vzduchu $\geq 25^{\circ}\text{C}$)		
Okrsok	Charakteristika okrsku		Klimatické znaky
	T4	teplý, mierne suchý, s miernou zimou	január nad -3°C , LD nad 50, Končekov index zavlaženia Iz 0 až -20
	T5	teplý, mierne suchý, s chladnou zimou	január $\geq -3^{\circ}\text{C}$, LD nad 50, Iz 0 až -20

3. Ovzdušie

Kvalita ovzdušia sa odvíja od interných a externých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Priemerná ročná koncentrácia NO₂ je 10 – 15 µg.m⁻³. Priemerná ročná depozícia N (NO, NO₂) je 600 – 700 mg.m⁻². Priemerná ročná koncentrácia SO₂ je 10 – 15 µg.m⁻³. Priemerná ročná depozícia S (SO₂ a sírany) je 2 000 – 2 500 mg.m⁻². Ide o hodnoty v strednej časti stupnice.

Za najvýznamnejší zdroj znečisťovania ovzdušia považuje ÚPN rozsiahly areál Roľníckeho družstva s bioplynovou stanicou. V r. 2018 bola spustená prevádzka novej mliečnej farmy – 700 ks HD a pripravuje sa jej rozšírenie o 600 ks (vydané stavebné povolenie). OP vymedzené ÚPN je 500 m, ktorým je zasiahnuté celé obytné územie HJ.

Aj ďalší poľnohospodársky dvor v Dolnom Jalšovíku má dopad na obytné územie. Využíva sa na nepoľnohospodárske činnosti - na opracovanie drevnej hmoty a spracovanie odpadu z nej. OP vymedzuje ÚPN na 200 m. Zasahuje časť obytného územia.

Zaťaženie prostredia pachom a hlukom

Primárnym producentom hluku je automobilová doprava – cesta II/526. Najvyššia prípustná hodnota ekvivalentnej hladiny hluku vo vonkajšom priestore pozdĺž základnej komunikačnej siete pre obytné útvary podľa vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z. nie je prekročená. Ustanovujú sa ňou podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z. z.

Základná ekvivalentná hladina hluku vo vzdialenosti 7,5 m od osi cesty je 66,3 dB(A). Táto hodnota hluku je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 36,0 m od cesty II. triedy. Ekvivalentná hladina hluku 65 dB(A) je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 11,0 m od cesty II. triedy. Zástavba je navrhovaná mimo predmetnej izofóny.

4. Vodné pomery

Povrchové vody sú odvodňované potokom Jalšovík s prítokmi, ktorý je ľavostranným prítokom Krupinice. Územie patrí do povodia Ipľa a hlavného povodia Dunaja. Potok Vrbovok je vodohospodársky významným vodným tokom. Na severnom okraji Horného Jalšovíka je vymedzené ochranné pásmo zdroja pitnej vody I. a II. stupňa pre obecný vodovod.

Ochrana pred povodňami

Potok Jalšovík sa občasne vylieva z koryta. Ochrana pred povodňami je riešená návrhom zástavby mimo záplavové územia, nad hladinu Q₁₀₀. Zástavbu DJ navrhuje ochrániť pred veľkými vodami retenčnou nádržou. Povrchové vody sú odvodňované potokom Jalšovík s prítokmi, ktorý je ľavostranným prítokom Krupinice. Územie patrí do povodia Ipľa a hlavného povodia Dunaja. Povrchové vody atmosférického pôvodu z terénu, zo striech, dvorov, komunikácií a terénu odtekajú vedľa komunikácií do prícestných rigolov a potoka Jalšovík. Potok je zaradený medzi drobné vodné toky, číslo toku 248, ktorý je v správe SVP, š.p. OZ Banská Bystrica. V intraviláne je pomiestne upravovaný, avšak korytová úprava nepostačuje na prevedenie povodňového prietoku Q₁₀₀.

Pre predmetnú geografickú oblasť neboli vypracované Mapy povodňového ohrozenia (MPO) a Mapy

povodňového rizika (MPR) v súlade s § 6 a § 7 zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov, ktoré slúžia ako podklad pre posudzovanie návrhov umiestnenia stavieb v záplavovom území.

Pre výkon správy vodných tokov budú ponechané v zmysle § 20 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách v znení neskorších predpisov pozdĺž oboch brehov toku Jalšovík a ostatných tokov voľný manipulačný pás 5 m. Vrbovok je vodohospodársky významnom tokom - pozdĺž brehovej čiary je vymedzené 10 m manipulačný pás.

Kvalita podzemných vôd

Úroveň znečistenia podzemných vôd je v území prevažne nízka, len lokálne na južnom okraji katastra stredná. Stupeň znečistenia riečnych sedimentov je v území nízky (0,0 Cd, 0,0 – 0,5 Cd). ROD Bzovík zaväza močovku, hnoj a digestát z bioplynovej stanice na polia podľa odsúhlaseného hnojného plánu.

Obec nemá kanalizačný systém. Úroveň akumulácie splaškov je rôzna a prispieva k znečisteniu podzemných vôd. ÚPN navrhuje splaškovú kanalizáciu a ČOV. Na JV okraji k.ú je rozsiahla hnojisková jama, ktorú ÚPN navrhuje na zachovanie.

V k.ú. obce boli stanovené poľnohospodársky využívané pozemky ako zraniteľné oblasti, čo sú v zmysle nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z. poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd najmä tých, ktoré sa využívajú alebo sú určené na odber pitnej vody a obsahujú alebo môžu obsahovať vyššiu koncentráciu dusičnanov ako je stanovené v osobitnom predpise. Ďalej vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je alebo môže byť koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹. Vo vymedzených zraniteľných oblastiach je potrebné hospodáriť podľa špeciálneho režimu definovaného vyhláškou MP SR č. 392/2004 Z.z.

Odvodnenia

Časť pôd v katastrálnom území obce sú sústavy detailného odvodnenia č. 5 311 238 a 5 311 229. Sú nejasnej kvality.

Hydrologické pomery

Podľa hydrogeologického rajónovania ležia podzemné vody západného okraja posudzovaného územia v regióne V094 Neovulkanity Krupinskej planiny, Ostrôžok a Pôtorskej pahorkatiny s puklinovou priepustnosťou, budované horninami neovulkanitov. Litologická charakteristika podkladu odráža aj jeho **hydrologické vlastnosti**. Predmetné územie budujú vulkanosedimentárne pieskovce a konglomeráty. Prietoknosť a hydrogeologická produktivita je mierna ($T = 1 \cdot 10^{-4} - 1 \cdot 10^{-3} \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$). Hladina podzemnej vody je zväčša 2 – 5 m hlboko. V území sú využiteľné zásoby podzemnej vody 0,2 – 0,49 l.s⁻¹.km⁻².

Povrchové vody sú odvodňované potokom Jalšovík s prítokmi, ktorý je ľavostranným prítokom Krupinice. Územie patrí do povodia Ipl'a a hlavného povodia Dunaja. Charakteristika režimu odtoku v rámci katastra je uvedená v nasledujúcej tabuľke.

	Územie katastra
Oblasť	vrchovinno-nížinná
Typ	dažďovo-snehový
Základná	akumulácia v mesiacoch XII – I, vysoká vodnosť

hydrologická charakteristika	II – IV, najvyššie Q_{ma} III ($IV > II$), najnižšie Q_{ma} IX a výrazné podružné zvýšenie vodnosti koncom jesene a začiatkom zimy
-------------------------------------	--

5. Pôdne pomery

Pôdy v prevažnej časti územia sú nekontaminované, respektíve mierne kontaminované, kde geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov (As, Cu, Hg, Pb) dosahuje limitné hodnoty A, na západnom okraji kataster zasahuje do oblasti plošných (difúzných) kontaminácií pôdy, v ktorých je obsah rizikových prvkov (As, Ba, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, V) vyšší ako limitné hodnoty B. Limitné hodnoty rizikových prvkov pre uvedené hladiny sú uvedené v tabuľke.

Rizikové prvky	Pôda (mg.kg^{-1} suchej hmoty)	
	A	B
As	29,0	30,0
Be	3,0	20,0
Cd	0,8	5,0
Cr	130,0	250,0
Cu	36,0	100,0
Hg	0,3	2,0
Mo	1,0	40,0
Ni	35,0	100,0
Pb	85,0	150,0
Se	0,8	5,0
V	120,0	200,0
Zn	140,0	500,0

Limitné hodnoty obsahu prvkov:

A – referenčná hodnota znamená, že pôda nie je kontaminovaná ak je koncentrácia prvku pod touto hodnotou. V prípade, že dosahuje alebo prekračuje túto hodnotu znamená to, že obsah tohto prvku je vyšší ako fónové (požadové) hodnoty pre túto oblasť.

B – indikačná hodnota znamená, že kontaminácia bola analyticky preukázaná. Ďalšie štúdium a kontrola miesta znečistenia sa vyžaduje vtedy, ak vznik, rozloha a koncentrácia rizikových prvkov môže mať negatívny vplyv na ľudské zdravie alebo iné zložky ŽP.

Ohrozenosť poľnohospodárskych pôd veternou eróziou je v k. ú. minimálna. Ohrozenosť poľnohospodárskych pôd vodnou eróziou je stredná. V severnej časti k. ú. obce je zaznamenaná intenzívna výmoľová erózia (Atlas krajiny SR, 2002).

Podľa kódu BPEJ uvedenú v prílohe č. 2 Nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP sa v k. ú. Jalšovík medzi najkvalitnejšie pôdy radia pôdy s kódom BPEJ: 0206012/3, 0211012/4, 0211015/4, 0265202/6, 0706002/5, 0706012/5, 0711012/5, 0756202/6, 0756402/6, 0761222/6, 0771202/5, 0771222/5.

6. Fauna, flóra

V súvislosti so zákonom NR SR č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) a vyhláškou Ministerstva ŽP SR č. 24/2003, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) boli v území vyčlenené biotopy európskeho a národného významu, ktorých plochy sú zachytené v grafickej prílohe v rámci jednotlivých ekologicky významných segmentov, rovnako boli zaznamenané druhy živočíchov a rastlín európskeho a národného významu.

V zmysle vyhlášky sa na území katastra obce Jalšovík nachádzajú nasledovné chránené a ohrozené druhy rastlín.

Vedecký názov	Slovenský názov	Status ochrany	Ohrozenie
<i>Carex flava</i>	ostrica žltá		VU
<i>Carex paniculata</i>	ostrica metlinatá		VU
<i>Centaureum erythraea</i> subsp. <i>erythraea</i>	zemežľč menšia pravá		LR:nt
<i>Cephalanthera damasonium</i>	prilbovka biela	§ N	VU
<i>Convallaria majalis</i>	konvalinka voňavá		LR:nt
<i>Dactylorhiza majalis</i> subsp. <i>majalis</i>	vstavačovec májový pravý	§ N	VU
<i>Epipactis helleborine</i>	kruštík širokolistý		LR:nt
<i>Gentiana cruciata</i>	horec krížatý		LR:nt
<i>Gymnadenia conopsea</i>	päťprstnica obyčajná	§ N	VU
<i>Lilium martagon</i>	ľalia zlatohlavá		LR:nt
<i>Listera ovata</i>	bradáčik vajcovitý		VU
<i>Molinia caerulea</i>	bezkolenec belasý		VU
<i>Parnassia palustris</i>	bielokvet močiarny		LR:nt
<i>Pedicularis palustris</i>	všivec močiarny	§ N	EN
<i>Pilosella cymosa</i>	chlpánik vrcholíkatý		LR:nt
<i>Platanthera bifolia</i>	vemenník dvojlistý		VU
<i>Silene otites</i>	silenka ušatá		DD
<i>Valeriana simplicifolia</i>	valeriána celistvolistá		VU

Poznámky:

§ – chránené druhy rastlín (príloha č. 5 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.)

E – druhy európskeho významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia (príloha č. 4 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.)

N – druhy národného významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia (príloha č. 4 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.)

Kategórie ohrozenosti podľa IUCN:

CR (critically endangered) – kriticky ohrozený

EN (endangered) – ohrozený

VU (vulnerable) – zraniteľný

LR (lower risk) – menej ohrozený

podkategória: nt (near threatened) – takmer ohrozený

Z chránených a prioritných druhov živočíchov sa na území katastra nachádzajú nasledovné druhy:

Vedecký názov	Slovenský názov	Status ochrany	Medzinárodná ochrana	Ohrozenie
Gastropoda – ulitníky				
<i>Helix lutescens</i>	slimák žltkastý	§ N		
<i>Helix pomatia</i>	slimák záhradný	HD5	Bern3	
Aranae – pavúky				
<i>Argiope bruennichi</i>	križiak pásavý			EN
Crustacea – kôrovce				
<i>Astacus astacus</i>	rak riečny	§ N, HD5	Bern3	VU
Odonata – vážky				
<i>Aeschna grandis</i>	šidlo veľké			LR:nt
<i>Cordulegaster</i> (rod)	pásikavec	§ N		
Coleoptera – chrobáky				
<i>Aromia moschata</i>	fuzáč pižmový			LR:nt
<i>Donacia aquatica</i>	trstinník vodný			LR:cd
<i>Meloe proscarabeus</i>	májka obyčajná	§ N		
<i>Meloe violaceus</i>	májka fialová	§ N		
Hymenoptera – blanokrídlavce				
<i>Bombus</i> (všetky druhy)	čmeľ	§ N		
<i>Xylocopa</i> (všetky druhy)	drevár	§ N		
Lepidoptera – motýle				
<i>Iphiclides podalirius</i>	vidlochvost ovocný	§ N		LR:nt
Petromyzontes – mihule				
<i>Eudontomyzon danfordi</i>	mihuľa potiská	§ N, HD2		CR
Osteichthyes (= Pisces) – ryby				
<i>Barbus peloponensius</i>	mrena severná		Bern3	VU
<i>Gobio kesslerii</i>	hrúz Kesslerov	§ N, HD2	Bern3	CR

<i>Gobius uranoscopus</i>	hrúz fúzatý	§ N, HD2		CR
<i>Leuciscus cephalus</i>	jalec hlavatý		Bern3	LR:lc
<i>Phoxinus phoxinus</i>	čerebľa pestrá			EN
<i>Zingel streber</i>	kolok vretenovitý	§ N, HD2	Bern3	CR
Obojživelníky – <i>Amphibia</i>				
<i>Bombina variegata</i>	kunka žltobruchá	§ E, HD2, 4	Bern2	LR:cd
<i>Bufo bufo</i>	ropucha bradavičnatá	§ N	Bern3	LR:cd
<i>Hyla arborea</i>	rosnička zelená	§ E, HD4	Bern2	LR:nt
<i>Pseudepidalea (= Bufo) viridis</i>	ropucha zelená	§ E, HD4	Bern2	LR:cd
<i>Lissotriton (=Triturus) vulgaris</i>	mlok bodkovaný	§ N	Bern3	VU
<i>Rana dalmatina</i>	skokan štíhly	§ E, HD4	Bern2	LR:lc
<i>Rana kl. esculenta</i>	skokan zelený	§ N, HD5	Bern3	LR:nt
<i>Rana temporaria</i>	skokan hnedý	§ N, HD5	Bern3	LR:lc
<i>Salamandra salamandra</i>	salamandra škvrnitá	§ N	Bern3	LR:nt
<i>Triturus dobrogicus</i>	mlok podunajský	§ N, HD2	Bern2	EN
Plazy – <i>Reptilia</i>				
<i>Anguis fragilis</i>	slepúch lámavý	§ N	Bern3	LR:nt
<i>Coronella austriaca</i>	užovka hladká	§ E, HD4	Bern2	VU
<i>Lacerta agilis</i>	jašterica obyčajná	§ E, HD4	Bern2	
<i>Lacerta viridis</i>	jašterica zelená	§ E, HD4	Bern2	VU
<i>Natrix natrix</i>	užovka obyčajná	§ N	Bern2	LR:lc
<i>Natrix tessellata</i>	užovka fľakaná	§ E, HD4	Bern2	VU
<i>Zamenis (=Elaphe) longissimus</i>	užovka stromová	§ E, HD4	Bern2	LR:cd
Vtáky – <i>Aves</i>				
<i>Accipiter gentilis</i>	jastrab lesný	§ N	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Accipiter nisus</i>	jastrab krahulec	§ N	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Acrocephalus palustris</i>	trsteniarik spevavý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	trsteniarik malý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Aegithalos caudatus</i>	mlynárka dlhochvostá	§ N	Bern2	
<i>Alauda arvensis</i>	škovránok poľný	§ N, BD2	Bern3	
<i>Alcedo atthis</i>	rybárik riečny	§ E, BD1	Bern2	LR:nt
<i>Anas platyrhynchos</i>	kačica divá	§ N, BD2, 3	Bern3, Bonn2, AEW	
<i>Anas quercedula</i>	kačica chrapačka	§ N, BD2	Bern3, Bonn2, AEW	LR:cd
<i>Anthus pratensis</i>	ľabtuška lúčna	§ N	Bern2	
<i>Anthus trivialis</i>	ľabtuška hôrna	§ N	Bern2	

<i>Apus apus</i>	dážďovník tmavý	§ N	Bern3	
<i>Aquila pomarina</i>	orol krikľavý	§ E, BD1	Bern2, Bonn2	LR:nt
<i>Ardea cinerea</i>	volavka popolavá	§ N	Bern3, AEWA	LR:nt
<i>Asio otus</i>	myšiarka ušatá	§ N	Bern2	
<i>Athene noctua</i>	kuvik obyčajný	§ N	Bern2	LR:nt
<i>Bombycilla garrulus</i>	chochlač severský	§ N	Bern2	
<i>Bubo bubo</i>	výr skalný	§ E, BD1	Bern2	NE
<i>Buteo buteo</i>	myšiak lesný	§ N	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Buteo lagopus</i>	myšiak severný	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Carduelis cannabina</i>	stehlík konopiar	§ N	Bern2	
<i>Carduelis carduelis</i>	stehlík pestrý	§ N	Bern2	
<i>Carduelis chloris</i>	stehlík zelený	§ N	Bern2	
<i>Carduelis spinus</i>	stehlík čížavý	§ N	Bern2	
<i>Certhia familiaris</i>	kôrovník dlhoprstý	§ N	Bern2	
<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biely	§ E, BD1	Bern2, Bonn2, AEWA	LR:lc
<i>Cinclus cinclus</i>	vodnár potočný	§ N	Bern2	LR:lc
<i>Circus cyaneus</i>	kaňa sivá	§ N, BD1	Bern2, Bonn2	
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	glezg hrubozobý	§ N	Bern2	
<i>Columba oenas</i>	holub plúžik	§ N, BD2	Bern3	LR:lc
<i>Columba palumbus</i>	holub hrivnák	§ N, BD2, 3		
<i>Corvus corax</i>	krkavec čierny	§ N, BD3		
<i>Corvus corone cornix</i>	vrana túlavá	§ N, BD2		
<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica poľná	§ N, BD2	Bern3, Bonn2	LR:nt
<i>Crex crex</i>	chrapkáč poľný	§ E, BD1	Bern2, Bonn2	LR:cd
<i>Cuculus canorus</i>	kukučka jarabá	§ N	Bern3	
<i>Cyanistes (= Parus) caeruleus</i>	sýkorka belasá	§ N	Bern2	
<i>Delichon urbica</i>	belorítka domová	§ N	Bern2	
<i>Dendrocopos leucotos</i>	d'ateľ bielochrbtý	§ E, BD1	Bern2	LR:nt
<i>Dendrocopos major</i>	d'ateľ veľký	§ N, BD1	Bern2	
<i>Dendrocopos medius</i>	d'ateľ prostredný	§ E, BD1	Bern2	
<i>Dendrocopos minor</i>	d'ateľ malý	§ N	Bern2	
<i>Dendrocopos syriacus</i>	d'ateľ hnedkavý	§ E, BD1	Bern2	
<i>Dryocopus martius</i>	d'ateľ čierny	§ E, BD1	Bern2	
<i>Emberiza citrinella</i>	strnádka žltá	§ N	Bern2	
<i>Emberiza schoeniculus</i>	strnádka trstinová	§ N	Bern2	

<i>Erithacus rubecula</i>	slávik červienka	§ N	Bern2	
<i>Falco subbuteo</i>	sokol lastovičiar	§ N	Bern2, Bonn2	LR:nt
<i>Falco tinnunculus</i>	sokol myšiar	§ N	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Ficedula albicollis</i>	muchárik bieločrý	§ E, BD1	Bern2, Bonn2	
<i>Ficedula parva</i>	muchárik malý	§ E, BD1	Bern2, Bonn2	NE
<i>Fringilla coelebs</i>	pinka lesná	§ N, BD1	Bern3	
<i>Fringilla montifringilla</i>	pinka severská (ikavec)	§ N	Bern3	
<i>Fulica atra</i>	lyska čierna	§ N, BD1, 3	Bern3, AEWA	
<i>Galerida cristata</i>	pipiška chochlatá	§ N	Bern3	LR:nt
<i>Gallinula chloropus</i>	sliapočka vodná	§ N, BD2	Bern3, AEWA	
<i>Garrulus glandarius</i>	sojka škriekavá	§ N, BD2		
<i>Hippolais icterina</i>	sedmohlások hájový	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Hirundo rustica</i>	lastovička domová	§ N	Bern2	
<i>Charadrius dubius</i>	kulík riečny	§ N	Bern2, Bonn2, AEWA	LR:lc
<i>Jynx torquilla</i>	krutihlav hnedý	§ N	Bern2	
<i>Lanius collurio</i>	strakoš červenochrbtý	§ E, BD1	Bern2	
<i>Lanius excubitor</i>	strakoš sivý	§ N	Bern2	LR:nt
<i>Lanius minor</i>	strakoš kolesár	§ N, BD1	Bern2	VU
<i>Locustella fluviatilis</i>	svrčiak riečny	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Luscinia megarhynchos</i>	slávik veľký	§ N	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Merops apiaster</i>	včelár zlatý	§ N	Bern2, Bonn2	LR:nt
<i>Miliaria calandra</i>	strnádka lúčna	§ N	Bern3	NE
<i>Motacilla alba</i>	trasochvost biely	§ N	Bern2	
<i>Motacilla flava</i>	trasochvost žltý	§ N	Bern2	LR:lc
<i>Muscicapa striata</i>	muchár sivý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Oenanthe oenanthe</i>	skaliarik sivý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Oriolus oriolus</i>	vlha hájová	§ N	Bern2	
<i>Parus major</i>	sýkorka bielolíca	§ N	Bern2	
<i>Passer domesticus</i>	vrabec domový	§ N	Bern2	
<i>Passer montanus</i>	vrabec poľný	§ N	Bern3	
<i>Perdix perdix</i>	jarabica poľná	§ N, BD1, 2, 3	Bern3	LR:nt
<i>Pernis apivorus</i>	včelár lesný	§ E, BD1	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Phasianus colchicus</i>	bažant poľovný	§ N		
<i>Phoenicurus ochrurus</i>	žltouchvost domový	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Phylloscopus collybita</i>	kolibkárik čipčavý	§ N	Bern2, Bonn2	

<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	kolibkárik sykvý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Phylloscopus trochilus</i>	kolibkárik spevavý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Pica pica</i>	straka čiernozobá	§ N, BD2		
<i>Picus canus</i>	žlna sivá	§ E, BD1	Bern2	
<i>Poecile (= Parus) montanus</i>	sýkorka čiernohlavá	§ N	Bern2	
<i>Poecile (= Parus) palustris</i>	sýkorka lesklohlavá	§ N	Bern2	
<i>Prunella modularis</i>	vrchárka modrá	§ N	Bern2	
<i>Pyrhulla pyrulla</i>	hýľ lesný	§ N	Bern3	
<i>Saxicola torquata</i>	pŕhl'aviar čiernohlavý	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Serinus serinus</i>	kanárik záhradný	§ N	Bern2	
<i>Sitta europaea</i>	brhlík lesný	§ N	Bern2	
<i>Streptopelia decaocto</i>	hrdlička záhradná	§ N, BD2	Bern3	
<i>Streptopelia turtur</i>	hrdlička poľná	§ N, BD2	Bern3	
<i>Strix aluco</i>	sova lesná	§ N	Bern2	
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec lesklý	§ N, BD2		
<i>Sylvia atricapilla</i>	penica čiernohlavá	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Sylvia borin</i>	penica slávikovitá	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Sylvia communis</i>	penica hnedokrídla	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Sylvia curruca</i>	penica popolavá	§ N	Bern2, Bonn2	
<i>Sylvia nisoria</i>	penica jarabá	§ E, BD1	Bern2, Bonn2	
<i>Troglodytes troglodytes</i>	oriešok hnedý	§ N	Bern2	
<i>Turdus iliacus</i>	drozd červenkavý	§ N, BD2	Bern3, Bonn2	
<i>Turdus merula</i>	drozd čierny	§ N, BD2	Bern3, Bonn2	
<i>Turdus philomelos</i>	drozd plavý	§ N, BD2	Bern3, Bonn2	
<i>Turdus pilaris</i>	drozd čvítotavý	§ N, BD2	Bern3, Bonn2	
<i>Turdus viscivorus</i>	drozd trskotavý	§ N, BD2	Bern3, Bonn2	
<i>Upupa epops</i>	dudok chochlatý	§ N	Bern2	VU
<i>Vanellus vanellus</i>	cívik chochlatý	§ N, BD2	Bern3, Bonn2, AEW	LR:lc
Cicavce – Mammalia				
<i>Barbastella barbastellus</i>	uchaňa čierna	§ E, HD2, 4	Bern2, Bonn2	LR:cd
<i>Cricetus cricetus</i>	chrček roľný	§ E, HD4	Bern2	DD
<i>Crocidura leucodon</i>	bielozubka bielobruchá	§ N	Bern3	LR:lc
<i>Crocidura suaveolens</i>	bielozubka krpátá	§ N	Bern3	LR:lc
<i>Eptesicus serotinus</i>	netopier pozdný/večernica pozdná	§ E, HD4	Bern2, Bonn2	DD
<i>Erinaceus roumanicus</i>	jež bledý/východoeurópsky	§ N		

<i>Felis sylvestris</i>	mačka divá	§ E, HD4	Bern2	VU
<i>Glis (=Myoxus) glis</i>	plch sivý	§ N	Bern3	
<i>Lepus europaeus</i>	zajac poľný		Bern3	LR:lc
<i>Lutra lutra</i>	vydra riečna	§ E, HD2, 4	Bern2	VU
<i>Meles meles</i>	jazvec obyčajný		Bern3	VU
<i>Muscardinus avellanarius</i>	pľšík lieskový	§ E, HD4	Bern3	LR:lc
<i>Mustela nivalis</i>	lasica obyčajná	§ N	Bern3	LR:lc
<i>Myotis daubentoni</i>	netopier vodný	§ E, HD4	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Myotis myotis</i>	netopier obyčajný	§ E, HD2, 4	Bern2, Bonn2	LR:cd
<i>Myotis mystacinus</i>	netopier fúzatý	§ E, HD2, 4	Bern2, Bonn2	VU
<i>Neomys anomalus</i>	dulovnica menšia	§ N	Bern3	LR:nt
<i>Neomys fodiens</i>	dulovnica väčšia	§ N	Bern3	LR:nt
<i>Nyctalus noctula</i>	raniak hrdzavý	§ E, HD4	Bern2, Bonn2	LR:lc
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	večernica hvízdavá	§ E, HD4	Bern3, Bonn2	LR:lc
<i>Plecotus auritus</i>	ucháč svetlý	§ E, HD4	Bern2, Bonn2	LR:nt
<i>Plecotus austriacus</i>	ucháč sivý	§ E, HD4	Bern2, Bonn2	LR:nt
<i>Putorius putorius</i>	tchor tmavý	HD5		
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	podkovár malý	§ E, HD2, 4	Bern2, Bonn2	LR:cd
<i>Sciurus vulgaris</i>	veverica obyčajná	§ N	Bern3	LR:lc
<i>Sorex araneus</i>	piskor obyčajný	§ N	Bern3	
<i>Sorex minutus</i>	piskor malý	§ N	Bern3	

Poznámky:

§ – chránené druhy živočíchov (príloha č. 6 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.) a vtákov (príloha č. 32 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.)

E – druhy európskeho významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia (príloha č. 4 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.)

P – prioritný európsky významný druh z prílohy II smernice o biotopoch

N – druhy národného významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia (príloha č. 4 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.)

HD2 – európsky významný druh uvedený v prílohe II smernice o biotopoch

HD4 – európsky významný druh uvedený v prílohe IV smernice o biotopoch

HD5 – európsky významný druh uvedený v prílohe V smernice o biotopoch

BD1 – druh uvedený v prílohe I smernice o vtákoch

BD2 – druh uvedený v prílohe II smernice o vtákoch

BD3 – druh uvedený v prílohe III smernice o vtákoch

Bern2 – druh uvedený v prílohe II Bernského dohovoru

Bern3 – druh uvedený v prílohe III Bernského dohovoru

Bonn2 – druh uvedený v prílohe II Bonnského dohovoru

AEWA – druh uvedený v prílohe II Dohody o ochrane africko-euroázijských migrujúcich vodných vtákov

Kategórie ohrozenosti podľa IUCN:

EX – Extinct – vyhynutý

CR – Critically Endangered – kriticky ohrozený

EN – Endangered – ohrozený

VU – Vulnerable – zraniteľný

LR – Lower Risk – menej ohrozený

s podkategóriami: cd – Conservation Dependent – závislý na ochrane, nt – Near Threatened – takmer ohrozený, lc – Least Concern – najmenej ohrozený

DD – Data Deficient – údajovo nedostatočný

NE – Not Evaluated – nehodnotený.

Okrem uvedených chránených druhov živočíchov z cicavcov majú zastúpenie ešte hryzec vodný (*Arvicola amphibius*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), hrabošík podzemný (*Microtus subterraneus*), hrdziak lesný (*Clethrionomys glareolus*), ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*), ryšavka tmavopása (*Apodemus agrarius*), ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*), ryšavka krovinná (*Apodemus sylvaticus*), ryšavka malooká (*Apodemus uralensis*), myška drobná (*Micromys minutus*), myš domová (*Mus musculus*), potkan hnedý (*Rattus norvegicus*), krt obyčajný (*Talpa europaea*), liška (*Vulpes vulpes*), diviak (*Sus scrofa*), srnec (*Capreolus capreolus*), jeleň (*Cervus elaphus*), daniel (*Dama dama*), muflón (*Ovis musimon*).

7. Krajina

Súčasná krajinná štruktúra

Podľa systému triedenia krajinej pokrývky vytvorenej aplikáciou údajov CORINE land cover sa súčasná krajinná štruktúra územia katastra obce Jalšovík člení podľa nasledovnej tabuľky.

Triedy krajinej pokrývky	
urbanizované a priemyselné areály	nesúvislá sídelná zástavba (1.1.2)
poľnohospodárske areály	nezavlažovaná orná pôda (2.1.1)
	trávne porasty, lúky a pasienky (2.3.1)
	prevažne poľnohospodárske areály s výrazným podielom prirodzenej vegetácie (2.4.3)
lesné a poloprírodné areály	listnaté lesy (3.1.1)

Kompaktné **lesné porasty** sa v území nachádzajú prevažne vo východnej časti katastra, malé porasty sú roztrúsené najmä v údolí potoka Jalšovík a jeho prítokov. Na súvislé lesné porasty miestami nadväzujú rozsiahlejšie porasty charakteru lesa na poľnohospodárskom pôdnom fonde. Charakter lesa majú lokálne aj porasty drevín na stržiach a tokoch. Lesné porasty sú prevažne dubové s dubom zimným (*Quercus petraea*) a dubom cerovým (*Quercus cerris*) a dubovo-hrbové, so značným podielom agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*), ktorý je lokálne porastotvornou drevinou, relatívne značný podiel zaberajú súvislé porasty jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*) s prímiesou ďalších vlhkomilných drevín v nivách tokov.

Z lesných vegetačných stupňov sú v území zastúpené nasledovné LVS.

Lesný vegetačný stupeň	Najrozšírenejšia skupina lesných typov (podľa Zlatníka)	Nadmorská výška	Dominantné dreviny podľa ich prirodzeného výskytu v LVS
Zonálne lesné spoločenstvá			
bukovo-dubový	buková dúbrava <i>Fageto-Quercetum</i>	200 – 500 m	dbz, bk, hb, jvm
Azonálne lesné spoločenstvá			
nívné spoločenstvá	brestová jasenina <i>Ulmeto-Fraxinetum</i>	-	tp, bsh, js, jšl, dbl

Prehľad skratiek drevín:

bk – buk lesný (*Fagus sylvatica*)

bsh – brest horský (*Ulmus glabra*)

dbl – dub letný (*Quercus robur*)

dbz – dub zimný (*Quercus petraea*)

hb – hrab obyčajný (*Carpinus betulus*)

js – jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*)

jšl – jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*)

jvm – javor mliečny (*Acer platanoides*)

tp – topoľ domáci (biely, sivý, čierny) (*Populus*)

Rozšírenie **nelesnej drevinovej vegetácie** (NDV) nie je v poľnohospodárskej krajine rozdelené rovnomerne. Zastúpenie je výraznejšie v poľnohospodárskej krajine v západnej časti katastra, najmä okolo vodných tokov a na antropogénnych líniiach, okolo poľných ciest a pod. Celkovo možno konštatovať, že poľnohospodárska krajina je z hľadiska rozšírenia NDV v pomerne priaznivom stave. NDV predstavuje najmä líniovú až skupinovú zeleň okolo úvozov, ciest a potokov. Z hľadiska drevinového zloženia dominujú listnaté dreviny ako dub cerový (*Quercus cerris*), dub zimný (*Quercus petraea*), topoľ osikový (*Populus tremula*), vŕba rakytová (*Salix caprea*), hrab (*Carpinus betulus*), breza (*Betula pendula*), javor poľný (*Acer campestre*), baza čierna (*Sambucus nigra*), menej čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), javor mliečny (*Acer platanoides*). V líniovej NDV sa uplatňuje aj trnka (*Prunus spinosa*), ruža šípová (*Rosa canina*), hloh jednozemenný (*Crataegus monogyna*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*). Na značnej časti plôch s výskytom mimolesnej drevinovej vegetácie sú fragmenty alebo ucelené pravidlené výsadby ovocných drevín. Brehové porasty sú zväčša tvorené vrbou krehkou (*Salix fragilis*), purpurovou (*Salix purpurea*), jelšou lepkavou (*Alnus glutinosa*), jelšou sivou (*Alnus incana*) a čremchou (*Padus avium*). Lokálne sa aj plošne vyskytuje nepôvodný invázny agát biely (*Robinia pseudoacacia*).

Trvalé trávne porasty sú zastúpené v menšej miere, sú prevažne polointenzívne, z malej časti prirodzené, väčšia časť je vplyvom intenzifikačných zásahov pomerne chudobná a monotónna, časť degraduje vplyvom obmedzenia obhospodarovania buď zarastaním krovinami a drevinami alebo ruderálnymi spoločenstvami a spoločenstvami inváznych rastlín. Na plochách strmších strání, úvozov, strží alebo zamokrených plôch v alúviách sú fragmenty hodnotnejšej xerotermnej alebo močiarnej vegetácie, no aj tá je závislá od spôsobu hospodárenia.

Oráčiny zaberajú veľkú časť poľnohospodárskej plochy katastra, sú prevažne veľkoblukové, časť oráčiny je osiata trvalými kultúrami alebo porastená fragmentmi výsadiel ovocných drevín.

Typické **mozaikové štruktúry** sa v rámci katastra vyskytujú len lokálne a obmedzene, časť z nich je zarastená súvislými porastmi náletových drevín.

Vodné toky a plochy. Osou územia je potok Jalšovík s krátkymi bezmennými prítokmi, ktorý je ľavostranným prítokom riečky Krupinica a rieky Ipeľ mimo územia katastra. Východným okrajom preteká potok Vrbovok, ktorý je pravostranným prítokom Litavy mimo územia katastra.

Bez vegetácie sú asfaltové, sčasti aj nespevnené poľné komunikácie, spevnené plochy v obci, časti dvorov pri rodinných domoch a pod.

Vegetácia v intraviláne má tradičný charakter, je kultúrneho charakteru, značné plochy zaberá aj synantropná vegetácia. Tvorená je predovšetkým vegetáciou úžitkových záhrad a okrasných plôch pri rodinných domoch a drevinovou vegetáciou na verejných priestranstvách. Drevinová vegetácia v obci má kultúrny charakter, prevládajú v nej okrasné a úžitkové druhy.

Environmentálne problémy v riešenom území

V území boli zistené početné prírodné stresové (geodynamické) javy nad rámec bežných prejavov v krajine v podobe svahových deformácií. Podľa informácie GÚDŠ je v oblasti jeden potenciálny zosuv. Temer celé územie katastra leží v oblasti výmoľovej erózie. Náchylnosť územia na zosúvanie je slabá.

Antropogénne podmienené stresové javy sú líniového a plošného charakteru. Z líniových prvkov je v území vedených viacero vetiev 22 kV elektrického vedenia. Územím prechádzajú komunikácie II. triedy č. 526 Devičie – Senohrad a III. triedy Bzovík – Kozí Vrbovok a Horný Jalšovík – Dolný Jalšovík s počtom < 1 000 jednotkových vozidiel za 24 hodín podľa sčítania v roku 1995, ako aj cesty III. triedy. V území sa nachádza fotovoltaiický park.

Priemerná ročná koncentrácia NO_2 je < 5 – 10 $\mu\text{g.m}^{-3}$. Priemerná ročná depozícia N (NO , NO_2) je 600 – 700 mg.m^{-2} . Priemerná ročná koncentrácia SO_2 je < 5 – 10 $\mu\text{g.m}^{-3}$. Priemerná ročná depozícia S (SO_2 a sírany) je 1 500 – 2 000 mg.m^{-2} . Ide o hodnoty v strednej časti stupnice. So znečistením ovzdušia najviac súvisí poškodenie vegetácie exhalátmi, ktoré je plošného charakteru a prejavuje sa na poškodení lesných porastov. Z hľadiska zdravotného stavu predstavuje väčšia časť drevinovej vegetácie a lesných porastov v území veľmi slabo poškodené (defoliácia 11 – 20 %), slabo (defoliácia 21 – 30 %), stredne (31 – 40 %), lokálne až silno poškodené (> 40 %). Zaťaženie lesných drevín jednotlivými škodlivinami je nasledovné.

Polutant	Koeficient zaťaženia	Limitná hodnota (mg.kg^{-1})	Celková depozícia v r. 1990 – 1995 ($\text{kg.ha}^{-1}.\text{rok}^{-1}$)
síra	K_S 1,501 – 2,500	1000 ($K_S = 1$)	15,1 – 20,0
ťažké kovy	$K_Z < 1,000$	($K_Z = 1$): 0,6 Cd; 1,0 Cr; 1,0 V; 2,0 Cu; 2,0 Ni; 6,0 Pb; 45 Zn; 100 Fe	
ortuť	$K_{Hg} < 3,000$	0,12 ($K_{Hg} = 1$)	
dusík			< 15,1

Pôdy v južnej časti územia sú nekontaminované, predstavujú relatívne čisté pôdy. Na ne v severnej časti nadväzujú relatívne čisté pôdy.

Úroveň znečistenia podzemných vôd je v území nízka, len okrajovo v južnej a západnej časti územia stredná až vysoká. Stupeň znečistenia riečnych sedimentov je v území nízky (0,0 C_d , 0,0 – 0,5 C_d).

Radónové riziko vo väčšine územia je nízke, na západnom okraji katastra stredné.

Aktuálna vodná erózia je v zalesnenej časti územia žiadna alebo nepatrná, na plochách poľnohospodárskej krajiny slabá, stredne silná až silná.

V katastri nie je evidovaná environmentálna záťaž. V území boli identifikované nelegálne skládky v okrajových častiach obce a jej častí. Tiež boli zistené plochy výskytu invázných druhov rastlín (zlatobyľ obrovská, kanadská, netýkavka malokvetá, slnečnica hľuznatá, falópia japonská, ježatec laločnatý a ďalšie ruderalne druhy) najmä okolo vodných tokov. Ostatné stresové javy v území nepresahujú rámec bežnej kontaminácie, rovnako ich zdroje nie sú nad rámec bežných zdrojov v tejto oblasti.

V rámci zaťaženia územia stresovými faktormi leží kataster v území so silným zaťažením svahovými procesmi v rámci prírodných stresových faktorov. V rámci územného systému stresových faktorov (ÚSSF) celé územie leží mimo jadra ÚSSF. V rámci areálov ÚSSF leží územie katastra prevažne v antropogénnom areáli s vybraným stresovým faktorom výmoľová erózia, južný okraj katastra predstavuje územie relatívne nezaťažené stresovými faktormi. V rámci línií ÚSSF predstavuje cesta Devičie – Senohrad na území katastra slabo zaťažený dopravný koridor.

V rámci environmentálnej regionalizácie SR sa kataster obce Jalšovík nachádza v území 1. stupňa environmentálnej kvality, v prostredí vysokej kvality. V rámci environmentálnych regiónov Slovenska leží v regióne 1. environmentálnej kvality (regióny s nenarušeným prostredím) – Krupinskom.

V území sú na lesnom pôdnom fonde vymedzené porasty kategórie ochranného lesa.

Potok Vrbovok je vodohospodársky významným vodným tokom. Na severnom okraji Horného Jalšovíka je vymedzené ochranné pásmo zdroja pitnej vody II. stupňa.

Územím katastra nie sú vedené značené turistické trasy ani cyklotrasy.

Z hľadiska územnej ochrany prírody sa územie katastra nachádza mimo chránených území európskeho alebo národného významu.

8. Chránené územia, chránené stromy a ochranné pásma podľa osobitných predpisov, ÚSES

Územná ochrana prírody

Z hľadiska územnej ochrany prírody (zákon NR SR č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny) sa územie katastra nachádza mimo chránených území európskeho alebo národného významu.

Z biotopov národného a európskeho významu sa v katastri obce Jalšovík vyskytujú nasledovné.

Kód SK	Názov biotopu	Kód NATURA
Br Nelesné brehové porasty		
Br6	Brehové porasty deväťsilov	6430
Kr Krovinné a kričkové biotopy		
Kr9	Vrbové kroviny tečúcich vôd	
Tr Teplo a suchomilné travinno-bylinné porasty		
Tr1	Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápniťom substráte	6210
Tr7	Mezofilné lemy	
Lk Lúky a pasienky		
Lk1	Nížinné a podhorské kosné lúky	6510

Lk3	Mezofilné pasienky a spásané lúky	
Lk5	Vysokobylinné porasty na vlhkých lúkach	6430
Lk6	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí	
Lk10	Vegetácia vysokých ostríc	
Ra Rašeliniská a slatiny		
Ra6	Slatiny s vysokým obsahom báz	7230
Pr Prameniská		
Pr 2	Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách	
Ls Lesy		
Ls1 Lužné lesy		
Ls1.3	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy	91E0*
Ls2 Dubovo-hrabové lesy		
Ls2.1	Dubovo-hrabové lesy karpatské	

*Poznámka: Biotopy európskeho významu sú vyznačené tučne, ostatné biotopy sú národného významu. Kód SK je totožný s kódmi biotopov v aktuálnom vydaní interpretačného manuálu Katalóg biotopov Slovenska. Kód NATURA pre biotopy európskeho významu je totožný s kódmi pre súvislú európsku sústavu chránených území. Prioritné biotopy sú označené *.*

Z ďalších mapovaných biotopov sa na území katastra nachádzajú ešte Br8 Bylinné brehové porasty tečúcich vôd a Kr7 Trnkové a lieskové kroviny.

V území boli vyčlenené niektoré genofondové lokality flóry, fauny a významné biotopy ako ekologicky významné prvky.

1. Potok Jalšovík s prítokmi. Prirodzene tečúci podhorský tok, bohato meandrujúci, zväčša so súvislými brehovými porastmi, ktoré lokálne prechádzajú do porastov charakteru lužného lesa. Biotopy Br6, Br8, Kr9, Lk5, Lk6, Lk10, Pr2, Ls1.3.
2. Potok Vrbovok. Prirodzene tečúci podhorský tok, bohato meandrujúci, zväčša so súvislými brehovými porastmi, ktoré lokálne prechádzajú do porastov charakteru lužného lesa. Biotopy Br6, Br8, Kr9, Lk5, Lk6, Lk10, Ra6, Pr2, Ls1.3.
3. Horné lúky. Komplex prevažne drevinových porastov na ploche svahoch údolia potoka Jalšovík v časti nad obcou. Biotopy Tr7, Kr7, Ls2.1.
4. Komplex poloprirodzených travinno-bylinných spoločenstiev v nive a údolí potoka Jalšovík s rôznym stupňom obhospodarovania. V spoločenstvách prevažujú živné a vlhkomilné druhy. Biotopy Lk1, Lk3, Lk5, Lk6, Lk10, Ra6.
5. Lesné porasty a porasty charakteru lesa na svahu ľavostranného prítoku potoka Jalšovík. V spoločenstvách prevažuje dub cerový, dub zimný, porasty sú čiastočne znehodnotené výskytom agátu. Biotopy Tr7, Kr7, Ls2.1.
6. Kopanica – Stránička – Hrušťava – Stádliská. Rozsiahly komplex poloprirodzených travinno-bylinných porastov na svahoch ľavej časti údolia potoka Jalšovík a jeho prítokov, na hrebeni medzi údoliami potoka Jalšovík a potoka Vrbovok a pravej časti údolia potoka Vrbovok. Biotopy Kr7, Tr1, Lk1, Lk3.
7. Uramov laz. Dobře vyvinuté hrabovo-dubové porasty. Biotopy Tr7, Ls2.1.
8. Fragmenty nivných lúk potoka Vrbovok s prevažne vlhkomilnými spoločenstvami. Biotopy Lk5, Lk6, Lk10, Ra6.
9. Pri majeri. Komplex dubových a dubohrabových lesných porastov a porastov mimolesných drevín charakteru lesa, čiastočne rozpracovaných obnovnou ťažbou. Biotopy Tr7, Ls2.1.

10. Komplex rôznorodých travinno-bylinných porastov v priestore medzi potokom Jalšovík a jeho ľavostranným bezmenným prítokom pod obcou. Biotopy Kr7, Lk1, Lk3, Lk5, Lk6, Lk10.
11. Lesný porast s prevahou hraba. Biotopy Tr7, Ls2.1.
12. Nad družstvom – Pri kríži. Komplex poloprirodzených travinno-bylinných porastov na svahoch pravej časti údolia potoka Jalšovík. Biotopy Kr7, Lk1, Lk3.

Podľa Generelu nadregionálneho ÚSES SR východným okrajom územia prebieha biokoridor nadregionálneho významu. Podľa Národnej ekologickej siete do východného okraja katastra zasahuje jadrové územie národného významu N1. Krupinská planina – dolina Litavy. Regionálny ÚSES neuvádza regionálne prvky. Na lokálnej úrovni nebol ÚSES projektovaný, avšak na základe predbežného zhodnotenia územia môžeme v území situovať niektoré jeho prvky. Charakter miestneho biokoridoru má plocha lokality 1., miestnych biocentier majú spojené plochy lokalít 3. a časť 4., jednotlivé lokality 5., 7., 8., 11., charakter regionálneho biocentra majú spojené plochy lokalít 2., časť 6., 8., 9., ostatné plochy majú charakter interakčných prvkov a genofondových plôch.

Územie katastra obce Jalšovík môže ostať z hľadiska ekologicky únosného využívania územia zväčša bez zmien. Oráčinová časť je dostatočne rozčlenená jestvujúcimi štruktúrami mimolesnej drevinovej zelene a aj keď ide lokálne o pomerne kompaktné bloky kultúry, sú dostatočne rozčlenené plochami lúk, pasienkov a štruktúr mimolesnej drevinovej vegetácie. Dôležité sú aj zvyšky sadových výsadiieb v plochách oráčin. Jestvujúce pasienky sú zhruba rovnakého rozsahu ako oráčiny. Sú prevažne druhotné, no v dostatočnej mozaike s prirodzenými spoločenstvami, rovnako dostatočné je zastúpenie prirodzenej mimolesnej zelene. Ako vyplýva z alternatívneho ekologického výberu, vo veľkej časti katastra je doterajšie využitie krajiny v súlade s krajinno-ekologickými podmienkami prostredia.

Celá plocha katastra je rozdelená na tri rôzne časti. Zalesnená časť katastra predstavuje homogénnu lesnú krajinu s prirodzenými a viac-menej pozmenenými ekosystémami, vhodnú na extenzívne hospodárske využitie a rekreačnú funkciu. Poľnohospodárska časť krajiny predstavuje z menšej časti intenzívne až extenzívne využívanú leso-lúčnu krajinu, vhodnú na rozvoj a extenzívne až intenzívne hospodárske využitie, v časti katastra dominuje oráčinová časť poľnohospodárskej krajiny, intenzívne využívaná, s absenciou významnejších ekostabilizačných štruktúr, ktorá je však obklopená takýmito štruktúrami a výrazne stabilnejšou krajinou. Ekologická kvalita priestorovej štruktúry v zmysle GNÚSES je na väčšine územia katastra priaznivá, na severnom okraji veľmi priaznivá. Územie katastra predstavuje v relatívnom vyjadrení ekologickej stability podľa prvkov súčasnej krajinnej štruktúry priestor ekologicky stredne stabilný. Koeficient ekologickej kvality katastrálneho územia, čo je ukazovateľ podielu ekologicky kvalitných plôch, je 0,41 – 0,6 v škále 0 – 1,0. Podiel ekologicky kvalitnej plochy na obyvateľa je v rámci katastra v rozpätí 10 001 – 20 000 m².obyv.⁻¹, čo je podiel v dolnej časti stupnice.

Vzhľadom k tomu, že kataster predstavuje relatívne malý a okrajový výsek širšieho krajinného segmentu, na zabezpečenie ekologickej stability a zvýšenia biodiverzity netreba vytvárať zvláštne podmienky pre obnovu poľnohospodárskej krajiny. Prirodzené pasienky treba udržiavať v doterajšom stave, resp. zabezpečiť intenzívnejšie využívanie kvôli primeranému odstraňovaniu biomasy. V okolí obce treba zabezpečiť odstránenie skládok odpadu a zamedziť ich ďalšej tvorbe.

Z hľadiska ochrany prírody a krajiny nie sú potrebné špeciálne opatrenia, jestvujúce prvky ÚSES nevyžadujú legislatívnu ochranu, nakoľko nepredstavujú najhodnotnejšie časti prírody. Celkovo treba v území dodržiavať obmedzenia v najnižšom prvom stupni ochrany, v ktorom sa podľa § 12 zákona uplatňujú ustanovenia všeobecnej ochrany prírody a starostlivosti o krajinu podľa druhej časti zákona.

Ide o základné práva a povinnosti pri všeobecnej ochrane prírody a starostlivosti o krajinu, všeobecnú ochranu rastlín a živočíchov, ochranu biotopov, ochranu prirodzeného druhového zloženia ekosystémov a preventívne a nápravné opatrenia orgánu ochrany prírody.

V zmysle § 3 ods. 1 zákona je každý povinný chrániť prírodu a krajinu pred ohrozovaním, poškodením a ničením a starať sa podľa svojich možností o jej zložky a prvky na účel ich zachovania a ochrany, zlepšovania stavu životného prostredia a vytvárania a udržiavania územného systému ekologickej stability. Podľa ods. 2 významný krajinný prvok (čo sú v podstate všetky vymedzené biotopy v území) možno užívať len takým spôsobom, aby nebol narušený jeho stav a nedošlo k ohrozeniu alebo oslabeniu jeho ekostabilizačnej funkcie.

Pre hospodárenie a využívanie krajiny platia v území obmedzenia, vyplývajúce zo zákona. V jeho zmysle na území Slovenskej republiky, ktorému sa neposkytuje územná ochrana okrem chráneného vtáčieho územia, platí prvý stupeň ochrany, podľa ktorého sa v zmysle § 6, 7, 8 zákona upravuje zásah do biotopu európskeho významu alebo biotopu národného významu spôsobom, ktorým sa môže biotop poškodiť alebo zničiť, ako aj rozširovanie nepôvodných druhov rastlín a živočíchov za hranicami zastavaného územia obce.

Konkrétne navrhované činnosti v území, súvisiace s poľnohospodárstvom, vyplývajú aj z ustanovenia § 7 zákona o ochrane prirodzeného druhového zloženia ekosystémov, ktorá podľa ods. 1 zahŕňa reguláciu zámerného rozširovania nepôvodných druhov za hranicami zastavaného územia obce, sledovanie výskytu, veľkosti populácií a spôsobu šírenia nepôvodných druhov a najmä odstraňovanie nepôvodných druhov, ktoré sa samovoľne šíria a vytláčajú pôvodné druhy z ich prirodzených biotopov a znižujú biologickú rozmanitosť (invázne druhy). V zmysle ods. 4 § 7 je vlastník (správca, nájomca) povinný odstraňovať invázne druhy zo svojho pozemku a o pozemok sa starať takým spôsobom, aby zamedzil opätovnému šíreniu inváznych druhov, a to na náklady pôvodcu ich šírenia, ak je známy, inak na náklady štátu. V území sa v zmysle vyhlášky nachádzajú z inváznych druhov rastlín pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) a zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*), z ktorých sa pohánkovec odporúča ničiť kombináciou mechanických a chemických spôsobov a obe zlatobyle mechanickým spôsobom ničenia, najmä pastvou hovädzieho dobytku a oviec a vytrhávaním a vykopávaním jednotlivých rastlín, chemickým i kombinovaným spôsobom ničenia.

Pre zachovanie, udržiavanie a zvýšenie drevinovej vegetácie v obci treba spracovať samostatný generel (dokument starostlivosti o dreviny). Zeleň v obci je obnovovaná a vytváraná živelne, bez potrebného odborného zázemia. Pri ostatných typoch vegetácie je potrebné zabezpečiť ich bežné využívanie, obhospodarovanie a udržiavanie, čím sa zabezpečí zamedzenie zaburinenia plôch a rozširovanie nepôvodných inváznych druhov v prirodzených spoločenstvách v okolí krajine.

9. Obyvateľstvo

Podľa dynamiky pohybu obyvateľstva obec Jalšovík zaznamenala v rokoch 1970 - 2017 neustály pokles počtu obyvateľov, čo svedčí o jej nepriaznivom demografickom vývoji. Prognóza do r. 2035 predpokladá stabilnú populáciu na jej nárast oproti r. 2017.

Podľa KURS a ÚPN-VÚC BBSK obec tanguje rozvojovú os 3. stupňa Zvolen – Krupina – Šahy - MR. Z hľadiska turizmu a CR je situovaná v Ipeľskom regióne CR, IV. kat.- regionálneho významu. Je súčasťou záujmového územia okresného mesta Krupina, vzdialeného 8 km, kde aj prirodzene gravituje.

Súčasný záujem o výstavbu je primeraný. Obec má vďaka vyššie uvedeným danostiam rozvojový potenciál.

Demografia

Rozbor demografických charakteristík je spracovaný na základe celoštátnych sčítaní ľudí, domov a bytov (r. 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011). Údaje z posledného sčítania v roku 2011 sú podľa Štatistického úradu SR.

Podľa dynamiky vývoja pohybu obyvateľstva obce, zaradíme do štyroch kategórií

Kategória obce	Priemerný ročný prírastok obyvateľstva
rýchlo rastúca	nad + 5 %
pomaly rastúca	+ 2 – + 5 %
stagnujúca	- 2 – + 2 %
regresívna	pod - 2 %

Údaje o vekovej štruktúre obyvateľstva sú hodnotené v troch základných vekových skupinách:

- predproduktívny vek (obyvatelia 0–14-roční) je vek, v ktorom obyvateľstvo ešte nie je ekonomicky aktívne,
- produktívny vek (obyvatelia 15–64-roční) je vek, v ktorom je väčšina obyvateľstva ekonomicky aktívna,
- poproduktívny vek (obyvatelia vo veku 65+) je vek, v ktorom väčšina obyvateľstva už nie je ekonomicky aktívna.

Zmenšovanie podielu mladšej populácie a zvyšovanie podielu starších vekových skupín obyvateľstva (zhoršenie vekovej štruktúry obyvateľstva) môže mať za následok pokles reprodukčných schopností populácie. Pomer predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva, označený ako index vitality, môže okrem iného vypovedať aj o populačných možnostiach vo výhľade.

Podľa dosiahnutej hodnoty indexu vitality sa obyvateľstvo zaraduje do 6-tich typov populácie:

Hodnota indexu vitality	Typ populácie
Nad 300	veľmi progresívna (rýchlo rastúca)
201 – 300	progresívna (rastúca)
151 – 200	stabilizovaná rastúca
121 – 150	stabilizovaná
101 – 120	stagnujúca
Menej ako 100	regresívna (ubúdajúca)

Stav a vývoj obyvateľstva obce

K 31.12.2017 žilo v obci Jalšovík 185 obyvateľov (rovnomerne rozložené medzi DJ a HJ, čo predstavuje 0,829 % z celkového počtu obyvateľov okresu Krupina. Ženy tvorili 52,97 % obyvateľov obce.

Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov obce Jalšovík v rokoch 1970 – 2017

Rok sčítania	1970	1980	1991	2001	2011	2017
Počet obyvateľov	287	250	222	206	202	185
Prírastok obyvateľov	-37	-28	-16	-4	-17	
Index rastu	87,11	88,80	92,79	98,06	91,58	
Ø ročný prírastok	- 1,289 %	- 1,018 %	- 0,721 %	- 0,200 %	- 1,403	
	%					

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Zo sledovaného vývoja počtu obyvateľov je zrejmé, že v sledovanom období dochádza k neustálemu poklesu počtu obyvateľov. Priemerné ročné prírastky sa pohybovali v hodnotách od – 1,403 % až -0,200 %, čím sa mesto v súčasnosti zaradilo medzi stagnujúce sídla.

Pohyb obyvateľstva mesta Jalšovík v rokoch 2001 - 2017

Rok	Počet obyvateľov k 31.12.	Živo narodení	Zomretí	Prirodzený prírastok / úbytok	Prist'ahovaní	Vyst'ahovaní	Migračný prírastok / úbytok	Celkový prírastok / úbytok
2001	206	2	0	2	0	1	-1	1
2011	202	3	2	1	1	1	0	1
2017	185	1	6	- 5	9	7	2	- 3

Zdroj: ŠÚ SR

Demografické správanie v rokoch 2001 – 2011 z pohľadu prirodzeného pohybu sa vyznačovalo nárastom hodnôt, kedy sa viac ľudí narodilo ako zomrelo. V roku 2017 je zaznamenaný výrazný prirodzený úbytok, kedy pôrodnosť nedokázala vyvážiť vysokú úmrtnosť.

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva mesta Jalšovík v období rokov 2001 – 2017 (stav k 31.12.)

Rok	Počet obyvateľov				Index vitality	Index starnutia	Priem. vek
	Spolu	Vekové skupiny					
		Pred produktívny	Produktívny	Po produktívny			
2001	205	41	123	41	100,00	100,00	39,34
%	100,00	20,00	60,00	20,00			
2011	202	27	142	33	81,82	122,22	41,54
%	100,00	13,37	70,30	16,34			
2017	185	25	129	31	80,64	124,00	41,93
%	100,00	13,51	69,73	16,76			

Zdroj: ŠÚ SR

Významnou demografickou charakteristikou každej populácie je vekové zloženie, v ktorom sa odrážajú výsledky demografických procesov z minulosti a zároveň ide o základ budúceho demografického vývoja. Pri pohľade na vekovú štruktúru obyvateľstva v obci Jalšovík môžeme konštatovať, že prirodzený úbytok obyvateľstva a intenzita populačného starnutia sa od roku 2011 nemení. Priemerný vek obyvateľov v roku 2001 bol 39,34 rokov, v roku 2011 to bolo 41,54. Index vitality sa po roku 2011 pohyboval pod hodnotou 100 bodov, čo zaradilo obyvateľstvo medzi regresívnu (ubúdajúcu) populáciu.

Náboženské a národnostné zloženie obyvateľstva, vzdelanostná štruktúra podľa SODB 2011

Z náboženského vyznania prevláda rímskokatolícka cirkev 92,12 %, nasleduje evanjelická cirkev augsburského vyznania 3,5 %. Bez vyznania si udáva 1,97 % obyvateľstva. Ostatné náboženstvá sa podieľajú na celkovom počte obyvateľstva podielom menším ako 1%.

Podľa národnostnej štruktúry obyvateľstva žilo v obci Jalšovík 96,06 % obyvateľov slovenskej národnosti. K rómskej národnosti sa hlásilo 5 Rómov, čo je 2,46 % obyvateľstva. Ostatné národnosti sa podieľajú na celkovom počte obyvateľstva podielom menším ako 1 %.

Podľa vzdelanostnej štruktúry a najvyššieho ukončeného stupňa školského vzdelania má základné vzdelanie ukončených 24,63 %, učňovské a stredné bez maturity 21,67 %, stredné učňovské, odborné a všeobecné s maturitou 33,50 % a vysokoškolské 5,91 % obyvateľstva. Bez udania školského vzdelania je 12,81 % obyvateľov.

Návrh ÚPN:

Pri prognóze obyvateľov do roku 2035 v obci Jalšovík sa vychádzalo z doterajšieho celkového pohybu obyvateľstva a využitím exponenciálnej funkcie, ktorá vychádza z teoretických úvah o stabilnej populácii. Predpokladaná miera rastu populácie (celkový pohyb obyvateľstva) je 5 ‰ / rok.

Prognóza vývoja počtu obyvateľov do roku 2035

rok	2017	2020	2025	2030	2035
Jalšovík	185	190	200	210	220

Pre porovnanie uvádzame prognózu demografického vývoja za okres Krupina („Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035“, Šprocha, Vaňo, Bleha, október 2013):

Okres Krupina:

2015	22 665 obyvateľov
2020	22 465 obyvateľov
2025	22 200 obyvateľov
2030	21 878 obyvateľov
2035	21 475 obyvateľov
Zmena 2012 – 2035 abs - 1 304 obyvateľov (- 5,11 %).	

Ekonomická aktivita a pracovné príležitosti

Podľa SODB 2011 z celkového počtu 203 obyvateľov obce tvorilo 92 ekonomicky aktívnych osôb, čo predstavuje 45,32 % z celkového počtu obyvateľov (okres Krupina 47,52 %). Ženy ekonomicky aktívne tvorili 45,7 %. Podľa postavenia v zamestnaní tvorilo zamestnancov 78,3 %, podnikateľov so zamestnancami 3,3 %, bez zamestnancov 6,5 %. Nezamestnaných ku dňu sčítania bolo 20 osôb. Do zamestnania dochádzalo 70 obyvateľov obce. Najviac ľudí pracovalo v odvetví pestovanie plodín a chov zvierat (13 osôb) a verejnej správe (10 osôb), nasledovalo odvetvie špecializované stavebné práce (7 osôb) a pozemnej dopravy (7 osôb). V k.ú. obce je vytvorených 92 pracovných príležitostí prevažne v poľnohospodárstve.

Ekonomická aktivita a zamestnanosť v roku 2011 (SODB 2011)

Mesto	Počet obyvateľov celkom	Počet ekonomicky aktívnych osôb		Počet nezamestnaných	
		celkom	% z celkového počtu obyvateľov	celkom	% z ekonomicky aktívnych obyvateľov
Jalšovík	203	92	45,32	20	21,74

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vývoj nezamestnanosti v obci Jalšovík v r. 2006 - 2018.

Roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2018
Spolu	11	13	15	21	18	20	15	16	13	9

Zdroj: PHSR obce Jalšovík

Podľa štatistických sledovaní ÚPSVaR okres Krupina vykazoval v mesiaci marec 2019 5,18%-nú mieru evidovanej nezamestnanosti, ktorá patrí k relatívne nižším na Slovensku. V Banskobystrickom kraji bola evidovaná v tomto období 6,95-ná % miera evidovanej nezamestnanosti. Obec Jalšovík patrí v rámci Slovenska trvale k mestám s nižšou mierou nezamestnanosti. V porovnaní s nezamestnanosťou v okrese Krupina je obec Jalšovík na tom omnoho horšie.

Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti

	marec 2016	marec 2017	marec 2018	marec 2019
okres Krupina	11,12 %	9,12 %	5,84 %	5,18 %
Banskobystrický kraj	14,18 %	12,14 %	7,90 %	6,95 %

Zdroj: ÚPSVaR

Na základe „Prognózy vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2035“ okres Krupina sa zaradí medzi okresy Slovenska s väčšou zmenou počtu obyvateľov za obdobie 2012 – 2035. Z hľadiska vekového zloženia patrí medzi okresy s najmenším prírastkom priemerného veku obyvateľstva do roku 2035 a najnižším populačným potenciálom, ktorý sa má do konca prognózovaného obdobia vylepšiť. Okresy s vysokým zastúpením rómskeho obyvateľstva môžu mať problém so vzdelanostnou a profesijnou štruktúrou obyvateľstva, ktorá môže priniesť problémy na trhu práce a v konečnom dôsledku sa môže prejaviť vysokou nezamestnanosťou a nižšou životnou úrovňou.

Návrh ÚPN:

Vzhľadom na polohový faktor ÚPN predpokladá nárast pracovných príležitostí v obci na 100 miest a to v službách a stabilizáciu vo výrobnnej sfére – poľnohospodárstvo.

Predpokladaný rozvoj ekonomických aktivít

A. Poľnohospodárska výroba

Štruktúru poľnohospodárskej výroby v obci určujú prírodno-klimatické podmienky. Dlhoročné poľnohospodárske zameranie obce sa odzrkadľuje aj na členení pôdy v katastrálnom území. Celková výmera k. ú. obce Jalšovík má 596,43 ha. Na území katastra prevažuje orná pôda (256,41 ha) a trvalé trávne porasty (229,24 ha). Záhrady zaberajú 4,72 ha z územia obce, vinice 0,86 ha, lesné pozemky (64,42 ha), vodné plochy 4,19 ha, zastavané 28,53 ha a ostatné plochy 80,41 ha.

Najväčším subjektom poľnohospod. výroby je Roľnícke družstvo Bzovík s viacerými dvormi. Západne od Horného Jalšovíka je ich rozsiahly areál s bioplynovou stanicou. V r. 2018 bola spustená prevádzka novej mliečnej farmy – 700 ks HD a pripravuje sa jej rozšírenie o 600 ks (vydané stavebné povolenie). OP je 500 m, ktorým je zasiahnuté celé obytné územie HJ. Býv. plochy a budovy Roľníckeho družstva východne od obce sa využívali pre púlu a ovčín. Obe sú mimo prevádzky. Ďalší poľnohospod. dvor v DJ sa využíva na nepoľnohospod. činnosti - na opracovanie drevnej hmoty a spracovanie odpadu z nej. Časť z neho sa donedávna využívala pre ustajnenie HD – 350 dojníc (tie sa presunuli do novej farmy v HJ) a silážovanie. OP je 200 m a zasahuje časť obytného územia. Na JV okraji k.ú je rozsiahla hnojisková jama. V obci pôsobia aj dvaja samostatne hospodáriaci roľníci (SHR).

Návrh ÚPN:

Dva hospodárske dvory Roľníckeho družstva Bzovík v Hornom Jalšovíku a v Dolnom Jalšovíku navrhuje ÚPN na stabilizáciu. Podmienkou je výsadba rozsiahlej izolačnej zelene a úprava štruktúry a kapacity hospodárskych zvierat, eliminujúcej negatívny dopad na životné prostredie obytnej zóny v obci. Bývalý ovčín sa navrhuje na plochu priemyselnej výroby, v jeho blízkosti sa navrhuje zberný dvor a kompostovisko. Štruktúru a odvodnenia PP navrhuje ÚPN zachovať a zveľaďovať.

B. Lesné hospodárstvo

Lesy spadajú do LHC Krupina. Väčšina z nich je zaradená do kategórie lesov hospodárskych, ktoré vlastní a spravujú LESY SR, š. p. Vzhľadom na výskyt dubových a bukových lesov v k.ú. existujú vhodné podmienky pre poľovníctvo. Územie patrí do oblasti s výskytom jelenej, srnčej a diviacej zveri a obhospodaruje ho poľnícke združenie SPZ – PZ Breziny a PZ Bažant Litava.

Návrh ÚPN:

Stav navrhuje ÚPN zachovať.

C. Ťažba, priemyselná výroba a energetika

V k.ú. sa nenachádzajú žiadne dobývacie priestory, chránené ložiskové územia, resp. prieskumné územia (www.geology.sk). Priemyselná základňa nemá v obci tradíciu a ani hlboké korene. V minulosti sa ľudia prevažne živili prácou na poliach a v lesoch, ale aj remeslami, akými boli výroba plátna. Obyvatelia dochádzali za prácou v priemysle do okolitých väčších miest. Bývalý hospodársky dvor sa využíval pre pílu. Na ovčín nadväzuje rozsiahly areál fotovoltickej elektrárne. Ďalší poľnohospod. dvor v DJ sa využíva na nepoľnohospodárske činnosti - na opracovanie drevnej hmoty a spracovanie odpadu z nej.

Návrh ÚPN:

Stav navrhuje ÚPN zachovať okrem ovčína, ktorý navrhuje na plochu priemyselnej výroby, skladov a výrobných služieb. Areál fotovoltickej elektrárne navrhuje na odstránenie.

Bytový fond

Ku dňu Sčítania obyvateľov domov a bytov zo dňa 21. mája 2011 bol v obci Jalšovík stav domového a bytového fondu:

Domový fond tvorilo spolu 69 domov, z toho:

- trvale obývaných 62 domov,
- neobývaných 7 domov.

Trvalo obývané domy pozostávali z:

- 60 rodinných domov.

Neobývané domy boli prevažne z týchto dôvodov:

- 1 nespôsobilých na bývanie,
- 6 z iných dôvodov.

Bytový fond tvorilo spolu 71 bytov, z ktorých bolo 64 obývaných:

- 4 vlastných bytov v bytových domoch,
- 58 bytov vo vlastných rodinných domoch,
- 1 byt v inej budove.

Vývoj počtu trvale obývaných bytov v rokoch 1980 – 2011

Rok sčítania	1980	1991	2001	2011
Počet trvale obývaných bytov	60	58	59	64
Prírastok bytov	- 2	+ 1	+ 5	
Počet bytov/1 000 obyv.	240,00	261,26	286,41	316,83
Okres Krupina	286,12	307,09	305,79	311,25
Banskobystrický kraj	298,70	321,42	329,02	336,99
SR		370,0	353,50	329,20

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Z rozboru základných charakteristík bytového fondu obce Jalšovík, možno konštatovať, že po roku 1991 dochádza k nárastu bytového fondu. Ukazovateľ počtu bytov/1 000 obyvateľov ako aj obložnosť je priaznivo nad okresným priemerom. Tieto ukazovatele ovplyvňuje aj pokles počtu obyvateľov obce.

Vývoj obložnosti v rokoch 1980 - 2011

Rok sčítania	1980	1991	2001	2011
Obložnosť (obyv./ byt)	4,17	3,82	3,49	3,15
Okres Krupina	3,49	3,26	3,27	3,21
Banskobystrický kraj	3,35	3,11	3,04	2,97
SR			2,83	3,03

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Prevažne prevládajú byty s 5⁺ obytnými miestnosťami (20). V bytoch tvoria najviac obytných plôch miestnosti so 40 - 80 m² (29).

Obývané domy podľa obdobia výstavby (SODB 2011)

Mesto	Do roku 1945	1946 - 1990	1991 - 2000	2001 a viac
Jalšovík	11	44	2	1

Zdroj: ŠÚ SR

Návrh ÚPN:

Pri stanovení výhľadových počtov bytov sa vychádzalo z predpokladaného vývoja počtu obyvateľov s cieľom dosiahnuť vyššiu kvalitatívnu úroveň bývania. ÚPN navrhuje novú výstavbu 19 RD, ako aj obnovu jestvujúceho bytového fondu a zvýšenie jeho kvality modernizáciou. Rozvoj bývania navrhuje tak, aby v roku 2035 pri predpokladanom zvýšení počtu obyvateľov na 220 boli zlepšené priaznivé ukazovatele z roku 2011 a to počet osôb (obyvateľov) na jeden byt 2,78.

Vzhľadom na technický stav staršej zástavby sa predpokladá prirodzený úbytok:

- do roku 2027 – 1 RD,
- do roku 2035 – 1 RD.

Tento úbytok bude čiastočne kompenzovaný rekonštrukciou alebo novou výstavbou v tom istom priestore. Časť z nich predpokladáme na opravu a opätovne využitie pre bývanie.

Riešenie potreby nových bytov:

rok	2027	2035
potreba nových bytov	10	9

Bilancia územného rozvoja bytového fondu podľa ÚPD:

<i>Stav k roku 2011</i>	<i>60 obývaných</i>
<i>Predpokladaný úbytok k roku 2035</i>	<i>2</i>
<i>Návrh výstavby k roku 2035</i>	<i>19</i>
<i>Spolu v roku 2035</i>	<i>79</i>

Sociálna infraštruktúra a občianske vybavenie

Do skupiny sociálnej infraštruktúry patria zariadenia školstva, a výchovy, zdravotníctva, kultúry a osvetu, telovýchovy a športu. Občiansku vybavenosť členíme do dvoch kategórií – komerčná infraštruktúra (maloobchodná sieť, ubytovanie a stravovanie, služby nevýrobné, služby výrobné a opravárenské) a ostatná infraštruktúra (administratíva a verejná správa a iné).

Štruktúra a kapacity sociálneho i občianskeho vybavenia zodpovedajú v súčasnosti potrebe obyvateľov. Zastúpenie kategórií sociálnej infraštruktúry a občianskej vybavenosti vyhovuje potrebe obyvateľov a návštevníkov. Ďalší rozvoj navrhuje ÚPN-O podľa výhľadových potrieb nasledovne:

Školstvo a výchova

V obci nie je ZŠ ani MŠ. Pre jej potreby je vyčlenená kapacita v Bzovíku – cca 15 žiakov v ZŠ a 5 v MŠ. Najbližšie stredné školstvo je v Krtíši, kde je gymnázium, ale aj ZUŠ a CVČ. Systém navrhuje ÚPN-O zachovať.

Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

V obci sa nenachádza zdravotné zariadenie, ani lekáreň. Zdravotnícku starostlivosť zabezpečuje v okrese nemocnica s poliklinikou v Krupine. Všeobecný lekár prvého kontaktu pre väčšinu obyvateľov obce a lekáreň sú v obci Bzovík. Zubný lekár a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť je zabezpečovaná v meste Krupina. V obci sa nenachádza žiadne zariadenie domu dôchodcov a sociálnych služieb. V okrese sú dva domovy dôchodcov – Krupina a Terany s kapacitou 150 lôžok. Na území okresu nie je zariadenie pre zdravotne postihnutých občanov a preto sa nahrádza opatrovateľskou službou. Systém navrhuje ÚPN-O zachovať a vyčleniť plochu pre zariadenie sociálnej starostlivosti s kapacitou 10 miest.

Kultúra, osвета a cirkev

Na organizácii spoločenského života sa priamo podieľa aj obecná samospráva, a to nielen poskytovaním priestorov pre jednotlivé podujatia, ale taktiež spolupodieľaním na organizovaní kultúrnych a športových podujatí (volejbal, stolný tenis) a akcií súvisiacich so sviatkom, ako napr. Deň matiek, Deň detí, Deň otcov, Mesiac úcty k starším, Mikuláš, fašiangy, zábavy a pod. Pre obyvateľov obce je k dispozícii kultúrna sála s pódium, kuchynkou a kapacitou 100 miest v Obecnom dome DJ, ďalej Spoločenský dom HJ, ihriská a pod. Pre ďalšie kultúrne vyžitie občana využívajú podujatia v príslušných obciach, prípadne v okresnom meste. Obecná knižnica má cca 1 000 ks knižných jednotiek. Spolkový život v obci zastupuje Jednota dôchodcov Slovenská v Spoločenskom dome spolu s Klubom športovcov. Každá časť obce má svoj cintorín s domom nádeje, či kaplnkou (30 + 69 miest). Celková výmera pozemkov je 0,38 ha čo dostatočne vyhovuje (teoret. potreba je nižšia – 0,1 ha). Chýbajú spevnené parkovacie miesta. ÚPN navrhuje výhľadové plochy na ich rozšírenie a parkoviská. V obci sa nenachádza žiadny kostol. Najbližší r.k. kostol spolu s FÚ je v Bzovíku a evanj. cirkvy AV s FÚ v Krupine. Systém navrhuje ÚPN-O zachovať.

Telovýchova a šport

Pod DJ je futbalové ihrisko a v zastavanom území viacfunkčné. Za ďalšími športoviskami občania dochádzajú do Bzovíka – udržiavané futbal. ihrisko a telocvičňa ZŠ a Krupiny kde je bazén. ÚPN navrhuje rozšírenie jestvujúcich plôch. Navrhuje revitalizáciu futbalového ihriska a jeho vybavenie soc. zariadením, tribúnkou a parkoviskom. Prístupovú cestu pozdĺž potoka a soc. zariadenie navrhuje pre malé ihrisko za obchodom. V navrhovanej hasičskej zbrojnici vyčleňuje fitness centrum. Letné kúpalisko navrhuje v priestore protipožiarnej nádrže za OcÚ.

Ostatná infraštruktúra - administratíva, verejná správa

Obecný úrad je v objekte Obecného domu. Má 1 zamestnanca. Matričné úkony vykonáva OcÚ Bzovík, kde je i pošta. Spoločný stavebný úrad je v Krupine. V obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor s 10 členmi. Je zameraný na zásahovú činnosť pri požiaroch, zabezpečuje protipožiarnu prevenciu a výchovu na predchádzanie požiarov v obci. Zbrojnicu navrhuje ÚPN prestavbou budovy potravín v DJ. Najbližšia hasičská stanica je v Krupine, kde je aj Obvodné odd. policajného zboru.

Návrh ÚPN:

Stav navrhuje ÚPN zachovať.

Komerčné služby a obchod

Komerčné služby a obchody sú lokalizované prevažne v účelových zariadeniach.

Maloobchod

V obci nie je prevádzkovaná žiadna predajňa. Tomuto účelu slúžila predajňa potravín. Za nákupmi musia obyvatelia dochádzať do okolitých dedín a mesta. Navrhujeme jej sfunkčnenie.

Ubytovanie a stravovanie

V obci sa nenachádza. V rámci predajne ÚPN navrhuje kaviareň s cukrárnou.

Služby nevýrobné

V obci sa nenachádzajú.

Služby výrobné a opravárenské

V obci sa nenachádzajú.

Návrh ÚPN:

Zvýšenie kvality a štruktúry OV navrhuje ÚPN v polyfunkčných domoch v centrách obce a v blízkosti autobusových zastávok. Na pozemkoch rodinných domov je prípustný rozvoj komerčných služieb a obchodu, len ako doplnková funkcia. Časť domového fondu navrhujeme ponechať na využitie aj pre rekreačné účely – ubytovanie na súkromí s predpokladanou celkovou kapacitou cca 20 lôžok.

Cestovný ruch, turizmus a rekreácia V súčasnosti sa v obci nenachádza žiadne zariadenie cestovného ruchu. Územím katastra nie sú vedené značené turistické trasy ani cyklotrasy. Obec je súčasťou vidieckej krajiny, ktorá má potenciál pre rozvoj poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a agroturistiky. Vyskytujú sa tu dubové a bukové lesy, takže tu existujú vhodné podmienky pre poľovníctvo. Územie patrí do oblasti s výskytom jelenej, srnčej a diviačej zveri.

K.ú. obce predstavuje územie s priaznivými prírodnými podmienkami na celoročnú turistiku. Je tu možnosť realizácie hlavne nenáročnej poznávacej pešej turistiky, ale aj agroturistiky, cykloturistiky a chalupárčenia. Poloha obce umožňuje skombinovať návštevu Bzovíckej planiny s návštevou ľudovej architektúry, hradu Bzovík, pamiatkovú zónu Krupina, ďalej Zvolenský hrad, kúpele Dudince, Sliač, Kováčová a pod. Je súčasťou záujmového územia okresného mesta Krupina, kde aj prirodzene gravituje

- tu je vyššie obč. vybavenie, pracovné príležitosti a dopravný terminál. Od nej je vzdialená 8 km.

Podľa koncepcie rajonizácie CR je obec súčasťou Ipeľského regiónu CR, IV. kat.- regionálneho významu. Nachádza sa v blízkom pohraničí s Maďarskom. K.ú. obce sa dotýka modrá turist. trasa regionálneho významu Krupina – Hrušov a nadväzujúce cyklotrasy. Koridor cesty I/66 je napojiteľný na Európsku diaľkovú cyklistickú sieť EuroVelo 6 (východo – západný smer Čierne more – Atlantický oceán) v Budapešti. Obec je nástupným bodom do Bzovíckej planiny. Okolité lesy sú aj poľovníckym revírom – Litava, Breziny a Čabrad'. V obci je 6 neobývaných domov, ktoré sú vhodné na využitie pre individuálnu chalupnícku rekreáciu. Priemerná denná návštevnosť je odhadovaná na 50 osôb v lete a 20 v zime. Denná rekreácia občanov sa uskutočňuje na športovo-rekreačných plochách v obci – parčíky, ihriská a okolitá krajina. Koncom týždňová rekreácia sa uskutočňuje v širšom priestore regiónu.

Návrh ÚPN:

ÚPN navrhuje rozvoj cykloturistických aktivít – cestičky v obci i k.ú. Navrhuje revitalizáciu športovísk. Ihrisko v DJ navrhuje ÚPN rozšíriť a doplniť verejnou zeleňou a vodnou plochou vo funkcii retenčnej nádrže, chrániacej zástavbu pred veľkými vodami. Letné kúpalisko s kapacitou 50 miest navrhuje v priestore protipožiarnej nádrže za OcÚ. Časť domového fondu navrhujeme ponechať na využitie aj pre rekreačné účely – ubytovanie na súkromí s predpokladanou celkovou kapacitou cca 20 lôžok a cca 20 lôžok v individuálnych chalupách. Za tým účelom navrhuje uchovanie pôvodných ucelených skupín domov, stodôl a sýpok a rozšírenie turistického vybavenia a infraštruktúry. Celkovo ÚPN predpokladá nárast dennej návštevnosti na 60 osôb v lete a 30 v zime. Stav rekreačných možností pre obyvateľov bude vyhovovať i perspektívne.

Ekonomické aktivity

Štruktúra a kapacita ekonomických aktivít je úmerná potenciálu obce. Dominuje primárny a sekundárny sektor, u ktorých je predpoklad nárastu. Perspektíva bude vo využití prírodného a kultúrno-historického potenciálu v prospech poľnohospodárstva, lesohospodárstva, ako aj turizmu

Rozvoj ekonomiky obce bude vychádzať z týchto prognóz:

- stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej a lesohospodárskej výroby,
- rozširovanie služieb obyvateľstvu a turizmu - cyklo a agroturizmus.

10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR, register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok nie je evidovaný žiaden objekt. Do Zoznamu pamätihodnosti obce ÚPN navrhuje zaradiť dom smútku s kaplnkou, obe kaplnky v obci a prístenné kríže, niektoré náhrobné kamene na cintorínoch. Všetky uvedené objekty či miesta sú v plnom rozsahu integrované do rozvoja obce, t.j. ÚPN ich ponecháva a rozvíja. Predmetom ochrany je urbanistický pôdorys centra obce.

11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality

Podľa archeologických nálezísk z okolia Jalšovíka sa môže predpokladať, že okolie obce bolo osídlené už v predhistorickom období. Oblasť Hontu začali Slovania osídľovať približne v druhej polovici 6.storočia. O slovanskom osídlení nasvedčujú vykopávky z archeologického prieskumu okolitých obcí

(napr. strieborné mince a strieborné šperky). Územie Jalšovíka bolo pravdepodobne súčasťou Veľkej Moravy. Po ovládnutí dnešného Slovenska maďarskými kmeňmi bolo ako súčasť Hontu začlenené do Uhorska. Lokalita Jalšovík patrila pod feudálne panstvo Bzovík, ktoré sa postupne stalo najväčším panstvom v Hontianskej župe. V dobe panovania kráľa Štefana II. v rokoch 1151 – 1181 patril chotár obce Jalšovík k majetku Bzovického kláštora.

12. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov

Všeobecné zhodnotenie

V rámci environmentálnej regionalizácie SR sa kataster obce Jalšovík nachádza v území 1. stupňa environmentálnej kvality, v prostredí vysokej kvality. V rámci environmentálnych regiónov Slovenska leží v regióne 1. environmentálnej kvality (regióny s nenarušeným prostredím) – Krupinskom. Antropogénne podmienené stresové javy sú líniového a plošného charakteru. Z líniových prvkov je v území vedených viacero vetiev 22 kV elektrického vedenia. Územím prechádzajú komunikácie II. triedy č. 526 Devičie – Senohrad a III. triedy Bzovík – Kozí Vrbovok a Horný Jalšovík – Dolný Jalšovík s počtom menej ako 1 000 jednotkových vozidiel za 24 hodín podľa sčítania v roku 1995, ako aj cesty III. triedy. V území sa nachádza fotovoltaiický park. V rámci zaťaženia územia stresovými faktormi leží kataster v území so silným zaťažením svahovými procesmi v rámci prírodných stresových faktorov.

Kvalita ovzdušia

Kvalita ovzdušia sa odvíja od interných a externých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Priemerná ročná koncentrácia NO₂ je 10 – 15 µg.m⁻³. Priemerná ročná depozícia N (NO, NO₂) je 600 – 700 mg.m⁻². Priemerná ročná koncentrácia SO₂ je 10 – 15 µg.m⁻³. Priemerná ročná depozícia S (SO₂ a sírany) je 2 000 – 2 500 mg.m⁻². Ide o hodnoty v strednej časti stupnice. Za najvýznamnejší zdroj znečisťovania ovzdušia považuje ÚPN rozsiahly areál Roľníckeho družstva s bioplynovou stanicou. V r. 2018 bola spustená prevádzka novej mliečnej farmy – 700 ks HD a pripravuje sa jej rozšírenie o 600 ks (vydané stavebné povolenie). OP vymedzené ÚPN je 500 m, ktorým je zasiahnuté celé obytné územie Horného Jalšovíka. Aj ďalší poľnohospodársky dvor v Dolnom Jalšovíku má dopad na obytné územie. Využíva sa na nepoľnohospod. činnosti - na opracovanie drevnej hmoty a spracovanie odpadu z nej. OP vymedzuje ÚPN na 200 m. Zasahuje časť obytného územia.

So znečistením ovzdušia najviac súvisí poškodenie vegetácie exhalátmi, ktoré je plošného charakteru a prejavuje sa na poškodení lesných porastov. Z hľadiska zdravotného stavu predstavuje väčšia časť drevinovej vegetácie a lesných porastov v území veľmi slabo poškodené (defoliácia 11 – 20 %), slabo (defoliácia 21 – 30 %), stredne (31 – 40 %), lokálne až silno poškodené (> 40 %).

Kvalita podzemných vôd

Úroveň znečistenia podzemných vôd je v území prevažne nízka, len lokálne na južnom okraji katastra stredná. Stupeň znečistenia riečnych sedimentov je v území nízky (0,0 Cd, 0,0 – 0,5 Cd). ROD Bzovík zaváža močovku, hnoj a digestát z bioplynovej stanice na polia podľa odsúhlaseného hnojného plánu. Obec nemá kanalizačný systém. Úroveň akumulácie splaškov je rôzna a prispieva k znečisteniu podzemných vôd. ÚPN navrhuje splaškovú kanalizáciu a ČOV. Na JV okraji k.ú je rozsiahla hnojisková jama, ktorú ÚPN navrhuje na zachovanie.

V k.ú. obce boli stanovené poľnohospodársky využívané pozemky ako zraniteľné oblasti, čo sú v zmysle nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z. poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd najmä tých, ktoré sa využívajú alebo sú určené na odber pitnej vody a

obsahujú alebo môžu obsahovať vyššiu koncentráciu dusičnanov ako je stanovené v osobitnom predpise. Ďalej vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je alebo môže byť koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹. Vo vymedzených zraniteľných oblastiach je potrebné hospodáriť podľa špeciálneho režimu definovaného vyhláškou MP SR č. 392/2004 Z.z.

Hluk

Primárnym producentom hluku je automobilová doprava – cesta II/526. Najvyššia prípustná hodnota ekvivalentnej hladiny hluku vo vonkajšom priestore pozdĺž základnej komunikačnej siete pre obytné útvary podľa vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z.z. nie je prekročená. Ustanovujú sa ňou podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z. z. Základná ekvivalentná hladina hluku vo vzdialenosti 7,5 m od osi cesty je 66,3 dB(A). Táto hodnota hluku je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 36,0 m od cesty II. triedy. Ekvivalentná hladina hluku 65 dB(A) je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 11,0 m od cesty II. triedy.

Ochrana pred povodňou

Potok Jalšovík sa občasne vylieva z koryta. Ochrana pred povodňami je riešená návrhom zástavby mimo záplavové územia, nad hladinu Q₁₀₀. Zástavbu DJ navrhuje ochrániť pred veľkými vodami retenčnou nádržou.

Pôda

Pôdy v prevažnej časti územia sú nekontaminované, respektíve mierne kontaminované, kde geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov (As, Cu, Hg, Pb) dosahuje limitné hodnoty A, na západnom okraji kataster zasahuje do oblasti plošných (difúzných) kontaminácií pôdy, v ktorých je obsah rizikových prvkov (As, Ba, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, V) vyšší ako limitné hodnoty B.

Ohrozenosť poľnohospodárskych pôd veternou eróziou je v k. ú. minimálna. Ohrozenosť poľnohospodárskych pôd vodnou eróziou je stredná. V severnej časti k. ú. obce je zaznamenaná intenzívna výmoľová erózia (Atlas krajiny SR, 2002).

Environmentálne záťaž

V k. ú. obce sa nenachádzajú žiadne verifikované environmentálne záťaž ani poddolované územia a nie sú tu evidované žiadne zdroje prírodného žiarenia ani extrémne anomálie magnetického poľa zeme. Na južnom okraji obce sú dve odvezené skládky odpadu, ktoré sú v ÚPN zohľadnené.

Zosuvné územia

V časti k.ú. sú evidované stabilizované (1 zóna) a potenciálne (1 zóna) svahové deformácie. Zastavané územie nezasahujú, ani na nich ÚPN nové funkčné plochy nenavrhuje. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžiniersko-geologickým prieskumom. Územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné na stavebné účely.

Radónové riziko

Radónové riziko vo väčšine územia je stredné, pozdĺž zástavby nízke. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožarovania z prírodného žiarenia.

Stresové faktory

Aktuálna vodná erózia je v zalesnenej časti územia a na časti poľnohospodárskej krajiny žiadna alebo nepatrná až slabá, na časti územia stredne silná, silná až veľmi silná. V katastri nie je evidovaná environmentálna záťaž. V území boli identifikované dve nelegálne, opustené skládky odpadu v okrajových častiach obce. Tiež boli zistené plochy výskytu inváznych druhov rastlín (zlatobyľ obrovská, kanadská, netýkavka malokvetá, žliazkatá, slnečnica hľuznatá, falópia japonská, ježatec laločnatý a ďalšie ruderalne druhy) a v dolných častiach jej prítokov. Ostatné stresové javy v území nepresahujú rámec bežnej kontaminácie, rovnako ich zdroje nie sú nad rámec bežných zdrojov v tejto oblasti.

V rámci zaťaženia územia stresovými faktormi leží kataster v území so silným zaťažením svahovými procesmi v rámci prírodných stresových faktorov. V rámci územného systému stresových faktorov (ÚSSF) celé územie leží mimo jadra ÚSSF. V rámci areálov ÚSSF leží územie katastra v antropogénnom areáli s vybraným stresovým faktorom svahové procesy. Línie ÚSSF do územia nezasahujú.

Komunálny odpad

Hospodárenie s odpadmi v obci je riadené Programom odpadového hospodárstva. Funkčná skládka odpadov sa v obci nenachádza. V obci je zavedený separovaný zber papiera, skla a plastov. Odvoz triedeného odpadu, bielej a čiernej techniky zabezpečuje Marius Pedersen s.r.o. V. Krtíš na skládku Priemstav vo V. Krtíši. Vývoz komunálneho odpadu je v dvojtyždňových intervaloch. Obec nemá zriadenú kompostáreň. Pod obcou sú evidované dve odvezené skládky odpadu. ÚPN navrhuje kompostovisko a zberný dvor v HJ.

III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

Navrhované riešenie nepredpokladá explicitne žiadne negatívne environmentálne dôsledky. Pre zlepšenie kvality životného prostredia, ako aj elimináciu environmentálnych záťaží a predchádzanie ich vzniku definuje návrh územnoplánovacej dokumentácie opatrenia definované v jednotlivých kapitolách textovej časti.

1. Vplyvy na obyvateľstvo

Územný plán obce Jalšovík je územnoplánovací dokument, ktorý nemá priamy vplyv na zdravie obyvateľov obce. Návrh územného plánu rieši problémy najmä v oblasti dopravy, technickej infraštruktúry, bývania a občianskej vybavenosti. Realizáciou rozvoja podľa navrhovaného plánu obce sa predpokladá skvalitnenie obytného životného prostredia v obci a udržanie a pritiahnutie obyvateľov. Hlavným cieľom ÚPN je komplexne riešiť funkčné využívanie a priestorové usporiadanie územia k.ú. a obce, koncepciu verejnej dopravy, technickej infraštruktúry, vrátane problematiky životného prostredia, ochrany prírody a krajiny a ekologickej stability územia. Ďalším jej zámerom je získanie koncepčného a rozvojového dokumentu s urbanistickou koncepciou, ktorá zohľadní plánované a určí nové rozvojové zámery obce a vytvorí predpoklady pre ich trvalo udržateľný rozvoj.

Problémy, ktoré sú riešené touto ÚPD možno charakterizovať nasledovne:

- nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu RD,
- environmentálny dopad poľnohospodárskej činnosti na obytné prostredie obce.

Územný plán stanovuje v záväznej časti Zásady a regulatívy pre jednotlivé oblasti, ktoré majú zabezpečiť pozitívny vplyv navrhovaných riešení na obyvateľstvo:

- Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania
- Určenie prípustných, obmedzujúcich a vylučujúcich podmienok využitia plôch, intenzity ich využitia
- Zásady a regulatívy pre umiestnenie občianskeho vybavenia,
- Zásady a regulatívy verejného dopravného a technického vybavenia územia,
- Zásady a regulatívy pre zachovanie kultúrno-historických hodnôt, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, pre vytváranie a udržiavanie ekologickej stability, vrátane plôch zelene
- Zásady a regulatívy pre starostlivosť o životné prostredie

Zároveň Návrh ÚPN vymedzuje zastavané územie obce, vymedzuje ochranné pásma a územia v zmysle platnej legislatívy a zoznam verejnoprospešných stavieb.

2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery

Územný plán obce nemá vplyv na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery. Pri zakladaní stavieb musí byť zohľadnený prirodzený geologický podklad.

3. Vplyvy na klimatické pomery

Realizácia stavieb a činností v zmysle návrhu územného plánu obce nebude mať negatívny vplyv na klimatické pomery.

4. Vplyvy na ovzdušie

Územný plán nemá nepriaznivý vplyv na ovzdušie. Rozšírením jednotlivých rozvojových plôch a návrhom na využívanie územia sa nepredpokladá výrazný nárast emisií, ani vznik nových druhov emisií. Z hľadiska priemyselnej výroby návrh územnoplánovacej dokumentácie rešpektuje jestvujúce výrobné areály. ÚPN navrhuje výsadbu rozsiahlej izolačnej zelene a úpravu štruktúry a kapacity hospodárskych zvierat s cieľom eliminácie negatívnych dopadov na životné prostredie obytnej zóny v obci. Navrhuje prechod vykurovania od tuhého paliva na efektívnejšie spôsoby vykurovania a nové modernejšie zdroje tepla aj na tradičné palivá, ako bioplynové generátory tepla, tepelné čerpadlá a solárne panely. Budovy budú menej náročné na spotrebu, nakoľko už od r. 2021 budú musieť byť všetky nové budovy zaradené do tr. A0. Tým sa bude znižovať i predpokladaná spotreba tepla. Cieľom modernizácie bude znižovanie spotreby palív pri dosahovaní optimálnej pohody v bytoch a domoch v obci.

5. Vplyvy na vodné pomery

Návrh ÚPN stanovuje v záväznej časti Zásady koncepcie zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd a odvedenia povrchovej vody

- Pre zásobovanie obce pitnou vodou využívať jestvujúci systém, vrátane vodných zdrojov

- Pre odvedenie a čistenie splaškových vôd vyčleniť líniu splaškovej kanalizácie a plochu pre ČOV. Do doby zrealizovania systému zachovať záchyt produkovaných splaškových vôd z rodinných domov a BD vo vodotesných žumpách a zabezpečiť ich vývoz na funkčnú ČOV, ktorá je technologicky a kapacitne vyhovujúca na zneškodnenie žumpových vôd.
- Povrchové vody odvádzať prístupnými rigolmi do potokov a zo stavieb na terén.
- Systém melioračných kanálov vrátane ich OP a plochy detailného odvodnenia zachovať.
- Rešpektovať záplavové čiary Jalšovíka. Vzhľadom na jeho nedostatočnú prietoknú kapacitu je akákoľvek výstavba v jeho blízkosti podmienená zabezpečením jej adekvátnej protipovodňovej ochrany na Q100 ročnú veľkú vodu
- Nad Dolným Jalšovíkom vyčleniť plochu pre vodnú nádrž – polder. Do doby jej realizácie zabezpečiť individuálnu protipovodňovú ochranu nových objektov (budov) pozdĺž koryta.
- Z hľadiska technicko-prevádzkových záujmov vodných tokov a protipovodňovej ochrany zdržať povrchový odtok dažďových vôd zo spevnených plôch - komunikácií, spevnených plôch a striech RD, prípadne iných stavebných objektov v úrovni minimálne 60 % z výpočtového množstva pre návrhový dážď 15 min., na pozemku stavebníka tak, aby nedochádzalo k zhoršeniu odtokových pomerov v recipiente.
- V prípade, že dažďové vody nie je možné uchovať v mieste vzniku, zabezpečiť vsakovacie drény.
- Rešpektovať opatrenia na zachytávanie plávajúcich látok tak, aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente v súlade s ustanovením § 36 ods. 17 zákona č. 364/2004 Z. z. v znení zákona č.409/2014 Z. z. (vodný zákon) a v zmysle §9 NV SR č. 269/2010 Z. z.

6. Vplyvy na pôdu

Štruktúru poľnohospodárskej výroby v obci určujú prírodno-klimatické podmienky. Dlhoročné poľnohospodárske zameranie obce sa odzrkadľuje aj na členení pôdy v katastrálnom území. Celková výmera k. ú. obce Jalšovík má 596,43 ha. Na území katastra prevažuje orná pôda (256,41 ha) a trvalé trávne porasty (229,24 ha). Záhrady zaberajú 4,72 ha z územia obce, vinice 0,86 ha, lesné pozemky (64,42 ha), vodné plochy 4,19 ha, zastavané 28,53 ha a ostatné plochy 80,41 ha.

Podľa kódu BPEJ uvedenú v prílohe č. 2 Nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP sa v k. ú. Jalšovík medzi najkvalitnejšie pôdy radia pôdy s kódom BPEJ: 0206012/3, 0211012/4, 0211015/4, 0265202/6, 0706002/5, 0706012/5, 0711012/5, 0756202/6, 0756402/6, 0761222/6, 0771202/5, 0771222/5.

Návrh ÚPN navrhuje záber PP na 18 nových lokalitách. Celkovo je navrhovaných na záber 6,5089 ha, z toho PP je celkovo 6,0434 ha. V zastavanom území je 2,8483 ha a 3,1931 ha mimo zastavaného územia. Časť navrhovaných lokalít v rozsahu 1,9465 ha je tvorená najkvalitnejšou poľnohospodárskou pôdou v zmysle § 12 ods. 2 písm. a) zákona.

7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy

Územný plán nemá priamy vplyv na faunu, flóru a ich biotopy. Realizáciou navrhnutých ekostabilizačných opatrení a prvkov ÚSES sa vytvoria predpoklady pre skvalitnenie podmienok pre faunu a flóru v hodnotenom území. Pri realizácii návrhov vyplývajúcich z územného plánu sa odporúča rešpektovať prvky ÚSES v k. ú. Jalšovík a realizovať odporúčané ekostabilizačné opatrenia.

Podľa Generelu nadregionálneho ÚSES SR východným okrajom územia prebieha biokoridor nadregionálneho významu. Podľa Národnej ekologickej siete do východného okraja katastra zasahuje jadrové územie národného významu N1. Krupinská planina – dolina Litavy. Regionálny ÚSES neuvádza regionálne prvky. Na lokálnej úrovni nebol ÚSES projektovaný, avšak na základe predbežného zhodnotenia územia môžeme v území situovať niektoré jeho prvky. Charakter miestneho biokoridoru má plocha lokality 1., miestnych biocentier majú spojené plochy lokalít 3. a časť 4., jednotlivé lokality 5., 7., 8., 11., charakter regionálneho biocentra majú spojené plochy lokalít 2., časť 6., 8., 9., ostatné plochy majú charakter interakčných prvkov a genofondových plôch.

Cieľom riešenia ÚPN je pomocou územnoplánovacích nástrojov pomôcť k zabezpečeniu zachovania rozmanitosti podmienok a foriem života v krajine a vytváranie podmienok pre trvalo udržateľný život v súlade so zákonom č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, ktorý definuje ochranu prírody ako predchádzanie a obmedzovanie zásahov, ktoré ohrozujú, poškodzujú alebo ničia podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, vzhľad krajiny, znižujú jej ekologickú stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov takýchto zásahov.

V súvislosti so zákonom NR SR č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) a vyhláškou Ministerstva ŽP SR č. 24/2003, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) boli v území vyčlenené biotopy európskeho a národného významu, ktorých plochy sú zachytené v grafickej prílohe v rámci jednotlivých ekologicky významných segmentov, rovnako boli zaznamenané druhy živočíchov a rastlín európskeho a národného významu.

8. Vplyvy na krajinu

Územný plán obce Jalšovík vychádza zo zhodnotenia súčasného stavu, z rozvojových možností a z územnej a priestorovej disponibility stanovenej v Prieskumoch a rozboroch pre spracovanie Územného plánu obce a v Krajinnoeologickom pláne. V riešenom území sa nachádzajú priestory s jedinečnou krajinou štruktúrou, malebným krajinným obrazom a tradíciou.

Úlohou územného plánu je rozvoj ľudských aktivít prispôbiť prírodným danostiam krajiny s cieľom zachovania jej environmentálnych hodnôt, stanoviť zásady rozvoja hospodárskych aktivít vo vzťahu k zachovaniu environmentálnych hodnôt, navrhnúť podmienky ochrany prvkov územného systému ekologickej stability vo vzťahu k rozvojovým zámerom obce.

Územie katastra obce Jalšovík môže ostať z hľadiska ekologicky únosného využívania územia zväčša bez zmien. Oráčinová časť je dostatočne rozčlenená jestvujúcimi štruktúrami mimolesnej drevinovej zelene a aj keď ide lokálne o pomerne kompaktné bloky kultúry, sú dostatočne rozčlenené plochami lúk, pasienkov a štruktúr mimolesnej drevinovej vegetácie. Dôležité sú aj zvyšky sadových výsadiieb v plochách oráčin. Jestvujúce pasienky sú zhruba rovnakého rozsahu ako oráčiny. Sú prevažne druhotné, no v dostatočnej mozaike s prirodzenými spoločenstvami, rovnako dostatočné je zastúpenie prirodzenej mimolesnej zelene. Ako vyplýva z alternatívneho ekologického výberu, vo veľkej časti katastra je doterajšie využitie krajiny v súlade s krajinnoeologickými podmienkami prostredia.

Pre zachovanie, udržiavanie a zvýšenie drevinovej vegetácie v obci treba spracovať samostatný generel

(dokument starostlivosti o dreviny). Zeleň v obci je obnovovaná a vytváraná živelne, bez potrebného odborného zázemia. Pri ostatných typoch vegetácie je potrebné zabezpečiť ich bežné využívanie, obhospodarovanie a udržiavanie, čím sa zabezpečí zamedzenie zaburinenia plôch a rozširovanie nepôvodných invázných druhov v prirodzených spoločenstvách v okolitej krajine.

9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma

V riešenom území je potrebné rešpektovať tieto ochranné pásma, ovplyvňujúce riešené územie:

Ochranné pásma

- I° vodárenského zdroja – oplotené areály,
- II° vodárenského zdroja,
- poľnohospod. dvor: HJ - 500 m od objektov živočíšnej výroby,
DJ – 200 m od objektov živočíšnej výroby,
- cintoríny – 50 m od hranice pozemku pohrebiska,
- les – OP tvoria pozemky vo vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku,
- cesta II. triedy – 25 m od osi vozovky mimo zastavaného územia obce vymedzeného platným ÚPN-O; je tu zákaz výstavby obytných objektov a budov, v ktorých sa zdržiavajú ľudia trvale alebo opakovane dlhodobo,
- cesty III. triedy - 20 m od osi vozovky mimo zastavaného územia obce vymedzeného platným ÚPN-O; je tu zákaz výstavby obytných objektov a budov, v ktorých sa zdržiavajú ľudia trvale alebo opakovane dlhodobo,
- miestne komunikácie mimo zastavané územie a územie určené k súvislému zastavaniu - 20 m od osi vozovky,
- miestne komunikácie I. a II. triedy - 15 metrov od osi vozovky,
- rádio navigačného zariadenia D-VOR/DME – severná časť k.ú. obce,
- V zmysle § 30 leteckého zákona č.143/1998 Z. z.:
 - stavby a zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom (§ 30 ods. 1, písmeno a)
 - stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac umiestnené na prírodných alebo umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§ 30 ods. 1, písmeno b),
 - zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielačie stanice (§ 30 ods. 1, písmeno c),
 - zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§ 30 ods. 1, písmeno d).

Ochranné pásma zariadení technickej infraštruktúry

Pre výkon správy vodného toku a vodných stavieb, alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky (tými sú v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie) – zákon č. 303/2016 Z.z. o vodách:

- do 5 m široký nezastavaný manipulačný pás pozdĺž drobných vodných tokov,
- 10 m od brehovej čiary pozdĺž vodohospodársky významnom toku Vrbovok,
- ďalej zdrojov pitnej vody, ako aj ostatných vodohospod. zariadení v zmysle zák. 442/2002 Z.z. a v zmysle vydaných rozhodnutí pre ochranné pásma vodných zdrojov.

Verejné vodovody a kanalizácie, zdroje pitnej vody, ako aj ostatné vodohospod. zariadenia (v zmysle zák.č. 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciach):

- 1,5 m pri verejnom vodovode a verejnej kanalizácii do priemeru 500 mm vrátane,

- 2,5 m pri verejnom vodovode a verejnej kanalizácii nad priemer 500 mm,
Ochranné pásma (v zmysle zákona o energetike č.251/2012 Z.z.) na ochranu elektro energetických zariadení:

- 10 m pri napätí od 1 kV do 35 kV vrátane, v lesných priesekoch 7 m,
- ochranné pásmo zaveseného káblového vedenia s napätím od 1 kV do 110 kV vrátane je 2 m od krajného vodiča na každú stranu,
- elektrické stanice s vnútorným vyhotovením je vymedzené oplotením alebo obostavanou hranicou objektu elektrickej stanice, pričom musí byť zabezpečený prístup do elektrickej stanice na výmenu technologických zariadení.

Chránené územia– funkčné obmedzenie v zmysle príslušných zákonných ustanovení

- evidované svahové deformácie – v k. ú. stabilizovaná (1 zóna) a potenciálna (1 zóna)
- stredné radónové riziko – izoplocha nízkého zasahuje JZ časť k. ú a stredného celé zastavané územie obce a ďalšie sú v rozptyle
- ochranné lesy,
- najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy s kódom a BPEJ – 0206012/3, 0211012/4, 0211015/4, 0265202/6, 0706002/5, 0706012/5, 0711012/5, 0756202/6, 0756402/6, 0761222/6, 0771202/5, 0771222/5
- bývanie a školské zariadenia – príslušná izofóna ekvivalentnej hladiny hluku od ciest – 40-60 dB(A) zabezpečujúca akustický komfort podľa Vyhl. MZ SR č. 549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z. z.

10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská

Územný plán nemá priamy vplyv na kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská. Navrhuje chrániť a zabezpečiť priebežnú údržbu kultúrnych pamiatok a objektov s pamiatkovými hodnotami spolu s ich okolím. Na území obce je potrebné rešpektovať aj objekty s pamiatkovými hodnotami nezapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu a navrhuje sa vytvoriť Evidencia pamätihodností obce. Pre zabezpečenie ochrany možných archeologických nálezov sú v územnom pláne špecifikované podmienky, ktoré treba pri stavebnej činnosti dodržať.

ÚPN by mal vytvoriť podmienky pre zachovanie a rozvíjanie identity mesta s rešpektovaním založeného priestorového a kompozičného systému s využitím fenoménu topografických daností územia, prírodných a krajinných charakteristík a zvláštností pôdorysného usporiadania mesta a navrhnúť základný systém sídelnej a krajinej zelene, navrhnúť podmienky tvorby kvalitného životného prostredia v meste a v jeho jednotlivých zónach.

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR, register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok nie je evidovaný žiaden objekt.

Do Zoznamu pamätihodností obce ÚPN navrhuje zaradiť dom smútku s kaplnkou, obe kaplnky v obci a prístenné kríže, niektoré náhrobné kamene na cintorínoch.

Všetky uvedené objekty či miesta sú v plnom rozsahu integrované do rozvoja obce, t.j. ÚPN ich ponecháva a rozvíja. Predmetom ochrany je urbanistický pôdorys centra obce.

11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality

V riešenom území nie sú evidované.

12. Iné vplyvy

Územný plán obce nemá žiadne iné vplyvy na obyvateľov obce, na susedné obce, ani na životné prostredie.

13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti, vzájomných vzťahov a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi

Z komplexného posúdenia riešenia návrhu Územného plánu obce Jalšovík vyplýva, že nemá podstatné negatívne vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľov, ale naopak navrhovanými opatreniami a regulatívmi sa stanovujú podmienky pre zlepšenie s pozitívnym vplyvom. V územnom pláne sa určuje využitie potenciálu územia na zabezpečenie rozvoja vo všetkých jeho funkčných požiadavkách s ohľadom na vytvorenie predpokladov pre rozvoj bývania, občianskej vybavenosti, technickej vybavenosti, rekreácie, športu, zelene a v menšej miere výroby.

Navrhované riešenie nepredpokladá žiadne negatívne environmentálne dôsledky. Pre zlepšenie kvality životného prostredia, ako aj elimináciu environmentálnych záťaží a predchádzanie ich vzniku definuje návrh územnoplánovacej dokumentácie opatrenia definované v jednotlivých kapitolách textovej časti. Územný plán rieši environmentálne problémy návrhom splaškovej kanalizácie a ČOV, zásobovaním energiami a dopravným sprístupnením hlavne novonavrhovaných lokalít. Územný plán v návrhoch rieši protierózne a protipovodňové opatrenia. Realizáciou navrhovaných krajinnoekologických opatrení sa vytvoria predpoklady pre ozelenie scenérie, úpravu štruktúry krajiny a zvýšenie ekologickej stability riešeného územia. Pri spracovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie boli rešpektované všetky relevantné právne predpisy uplatňujúce sa v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia.

IV. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie.

Územný plán v záväznej časti špecifikuje regulatívy rozvoja územia a stanovuje prípustné, neprípustné a prípustné funkcie s obmedzením na jednotlivých rozvojových regiónoch. Tým bude rozvoj územia usmerňovaný tak, aby nedošlo k zhoršeniu životného prostredia a zdravia obyvateľov v riešenom území. Navrhujú sa tieto zásady a regulatívy pre starostlivosť o životné prostredie:

Rešpektovať územnú ochranu prírody

B - Biotop regionálneho významu:

- časť vodohospodársky významného toku Vrbavok - biokoridor hydrický.

C - V území vyčlenené niektoré genofondové lokality flóry, fauny a významné biotopy ako ekologicky významné prvky - MÚSES:

1. Potok Jalšovík s prítokmi. Prirodzene tečúci podhorský tok, bohato meandrujúci, zväčša so súvislými brehovými porastmi, ktoré lokálne prechádzajú do porastov charakteru lužného lesa. Biotopy Br6, Br8, Kr9, Lk5, Lk6, Lk10, Pr2, Ls1.3.

2. Potok Vrbovok. Prirodzene tečúci podhorský tok, bohato meandrujúci, zväčša so súvislými brehovými porastmi, ktoré lokálne prechádzajú do porastov charakteru lužného lesa. Biotopy Br6, Br8, Kr9, Lk5, Lk6, Lk10, Ra6, Pr2, Ls1.3.
 3. Horné lúky. Komplex prevažne drevinových porastov na ploche svahoch údolia potoka Jalšovík v časti nad obcou. Biotopy Tr7, Kr7, Ls2.1.
 4. Komplex poloprirodzených travinno-bylinných spoločenstiev v nive a údolí potoka Jalšovík s rôznym stupňom obhospodarovania. V spoločenstvách prevažujú živné a vlhkomilné druhy. Biotopy Lk1, Lk3, Lk5, Lk6, Lk10, Ra6.
 5. Lesné porasty a porasty charakteru lesa na svahu ľavostranného prítoku potoka Jalšovík. V spoločenstvách prevažuje dub cerový, dub zimný, porasty sú čiastočne znehodnotené výskytom agátu. Biotopy Tr7, Kr7, Ls2.1.
 6. Kopanica – Stránička – Hruš'ava – Stádliská. Rozsiahly komplex poloprirodzených travinno-bylinných porastov na svahoch ľavej časti údolia potoka Jalšovík a jeho prítokov, na hrebeni medzi údoliami potoka Jalšovík a potoka Vrbovok a pravej časti údolia potoka Vrbovok. Biotopy Kr7, Tr1, Lk1, Lk3.
 7. Uramov laz. Dobre vyvinuté hrabovo-dubové porasty. Biotopy Tr7, Ls2.1.
 8. Fragmenty nivných lúk potoka Vrbovok s prevažne vlhkomilnými spoločenstvami. Biotopy Lk5, Lk6, Lk10, Ra6.
 9. Pri majeri. Komplex dubových a dubovohrabových lesných porastov a porastov mimolesných drevín charakteru lesa, čiastočne rozpracovaných obnovnou ťažbou. Biotopy Tr7, Ls2.1.
 10. Komplex rôznorodých travinno-bylinných porastov v priestore medzi potokom Jalšovík a jeho ľavostranným bezmenným prítokom pod obcou. Biotopy Kr7, Lk1, Lk3, Lk5, Lk6, Lk10.
 11. Lesný porast s prevahou hraba. Biotopy Tr7, Ls2.1.
 12. Nad družstvom – Pri križi. Komplex poloprirodzených travinno-bylinných porastov na svahoch pravej časti údolia potoka Jalšovík. Biotopy Kr7, Lk1, Lk3.
- Náhradnú výsadbu za odstránené dreviny realizovať na plochách verejnej zelene.

Zásady a regulatívy pre starostlivosť o životné prostredie

- A - Eliminovať negatívne dopady rozsiahlej živočíšnej výroby na životné prostredie obytnej zóny v obci úpravou štruktúry a kapacity hospod. zvierat a vyčlenením plôch pre izolačnú zeleň.
- B - Vyčleniť plochu pre zberný dvor a kompostovisko - zneškodňovanie biologicky rozložiteľného odpadu.
- C - Vymedziť línie a plochy pre systém obecnej splaškovej kanalizácie a ČOV.
- D - Pri obytnej výstavbe v blízkosti cesty II.tr. zohľadniť vzdialenosť od nej a súvisiace negatívne účinky z dopravy (hluk, emisie, vibrácie, prašnosť) a fyzické ohrozenie.
- E - Akúkoľvek výstavbu, či činnosť v zosuvných územiach podmieniť geologickým posudkom a staticky primeraným zakladaním, (sú to plochy vyžadujúce zvýšenú ochranu) – *vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych zosuvov posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom; územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné na stavebné účely.*
- F - Výstavbu v celom k. ú. podriaďiť prítomnosti nízkeho a stredného radónového rizika – ochranu riešiť na úrovni jednotlivých budov - *vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení*

neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarenia z prírodného žiarenia.

G - Okolo chránených funkcií realizovať výsadbu izolačnej a krajinej zelene.

H - Ďalej:

- evidované dve nelegálne, opustené skládky odpadu v okrajových častiach obce likvidovať a prekryť,
- nakladanie s komunálnymi odpadmi, do ktorých spadajú aj zariadenia občianskeho vybavenia a cestovného ruchu a turizmu, riadiť VZN obce,
- zber, odvoz a zneškodňovanie všetkých druhov odpadov zabezpečovať zmluvnými partnermi pri zvyšovaní separácie a ich energetického využitia,
- odpady vznikajúce výkonom premetu podnikania je producent povinný zhodnocovať sám, resp. treťou osobou, alebo odovzdaním osobe oprávnenej nakladať s odpadmi podľa zák. o odpadoch č. 223/2003 Z. z. V týchto prevádzkach využívať technológie šetriace prírodné zdroje, predchádzať vzniku odpadov, obmedzovať ich tvorbu a podľa možnosti zhodnocovať, alebo zneškodňovať odpady aj zo širšieho územia,
- zariadenia pre podnikanie vo vlastných účelových stavbách a priestoroch nesmú negatívne ovplyvňovať susedné stavby a životné prostredie.

G - Ostatné:

- v súlade so zákonom č. 398/2019 Z. z. o pohrebníctve, rešpektovať ochranné pásmo pohrebiska na 50 m - v ňom sa nesmú povoľovať ani umiestňovať budovy,
- rešpektovať vyhlášku MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z. z. a zákonom NR SR č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve.

V. Porovnanie variantov zohľadňujúcich cieľ a geografický rozmer strategického dokumentu vrátane porovnania s nulovým variantom

1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu

Cieľom hodnotenia predpokladaného strategického dokumentu, ktorým je návrh ÚPN obce Jalšovík, bude výber optimálneho riešenia v jednotlivých zložkách životného prostredia. Pre dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja, ktorý definuje rovnováhu medzi socio-ekonomickým rozvojom a ochranou prírody a tvorby krajiny, kultúrohistorickými danosťami a životným prostredím je v záväznej časti strategického dokumentu/územného plánu navrhnutý súbor regulatívov územného rozvoja s presne formulovanými zásadami funkčného a priestorového usporiadania územia:

- Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia
- Určenie prípustných, obmedzujúcich a vylučujúcich podmienok využitia plôch, intenzity ich využitia
- Zásady a regulatívy pre umiestnenie občianskeho vybavenia
- Zásady a regulatívy verejného dopravného a technického vybavenia územia (doprava, zásobovanie pitnou vodou, odkanalizovanie, odvedenie povrchovej vody, zásobovanie elektrickou energiou, telekomunikácie, zásobovanie teplom a zemným plynom)
- Zásady a regulatívy pre zachovanie kultúrno-historických hodnôt, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, ÚSES a zeleň)
- Zásady a regulatívy pre starostlivosť o životné prostredie

2. Porovnanie variantov

Nulový variant, ktorý by znamenal neriešenie/neobstaranie nového ÚPN obec Jalšovík by spôsobil zakonzervovanie jestvujúcich problémov v území, spomalenie rozvojového investičného procesu a zníženie atraktivity územia pre jeho obyvateľov. Nulový variant predstavuje súčasný stav využívania riešeného územia obce v rozsahu ich zastavanej a nezastavanej časti. Z hľadiska životného prostredia boli v prieskumoch a rozboroch identifikované environmentálne aj socio-ekonomické problémy, ktoré je potrebné riešiť. V návrhu ÚPN (invariantný návrh) sú tieto problémy riešené a sú navrhované opatrenia na ich odstránenie. V riešení ďalšieho rozvoja obce Jalšovík nie sú navrhované zámery s negatívnym vplyvom na životné prostredie, **preto možno považovať nulový variant za menej priaznivý z hľadiska hodnotenia vplyvov na životné prostredie.**

Podľa ustanovenia § 21 zákona č. 50/1976 v znení neskorších predpisov a § 65 ods. 3 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov variantný Koncept územného plánu obce Jalšovík nebol vypracovaný (obec do 2 000 obyvateľov).

Výsledný Návrh ÚPN bude dopracovaný na základe vyhodnotenia pripomienok z prerokovania Návrhu ÚPN-O podľa § 22 stavebného zákona ako aj pripomienok z prerokovania strategického dokumentu v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov, pričom obstarávateľ bude rešpektovať limity a odporúčania dotknutých orgánov, najmä na úseku ochrany prírody a krajiny.

Po prerokovaní bude Návrh ÚPN-O Jalšovík predložený na posúdenie dodržania postupu obstarávania Okresnému úradu v Banskej Bystrici, odboru výstavby a bytovej politiky a následne, po získaní súhlasného stanoviska, bude predložený na schválenie Obecnému zastupiteľstvu v Jalšovíku, pričom jeho záväzná časť bude vyhlásená všeobecne záväzným nariadením obce. Predmetná územnoplánovacia dokumentácia určuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia a verejnoprospešné stavby pre časový horizont do roku 2035.

VI. Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia

Riešenie územného plánu vychádza z komplexných prieskumov a rozborov a spracovania krajinnoekologického plánu pre riešenie územnoplánovacej dokumentácie, ktorý analyzuje stav životného prostredia, problematiku ochrany prírody a tvorby krajiny a dopĺňa územný systém ekologickej stability regionálneho významu o miestne prvky, ktoré sú prevzaté do riešenia územného plánu.

V procese hodnotenia územnoplánovacej dokumentácie boli použité všeobecne známe informácie o území publikované napr. na internetových portáloch (kataster portál, pôdny portál, Enviroportál, SHMÚ, podklady obstarávateľa, vyjadrenia dotknutých orgánov) ako aj všeobecne záväzné právne predpisy. Na základe týchto údajov boli skoncipované údaje o vstupoch a výstupoch, charakteristika súčasného stavu životného prostredia a zhodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie.

V procese spracovania územného plánu boli zohľadnené aj požiadavky vyplývajúce z nadradenej územnoplánovacej dokumentácie, ktorou je Územný plán VÚC Banskobystrický kraj v znení zmien a doplnkov (2004, 2007, 2009, 2010, 2014). Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 394/1998 zo dňa 9.6.1998. Nariadenie vlády SR č. 263/1998 zo dňa 9.6.1998, ktorým bola vyhlásená záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, bolo uvedené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 18.8.1998.

Tento základný východiskový dokument vo svojej záväznej časti určuje niektoré všeobecné podmienky pre rozvoj miest a obcí, ako aj konkrétne regulatívy vzťahujúce sa k riešenému územiu. Výstupy z riešenia územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa – záväzná časť Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj vrátane zmien a doplnkov z roku 2014 sú záväzným dokumentom pre spracovanie Návrhu ÚPN obce Jalšovík.

Chronológia spracovania a prerokovania jednotlivých etáp ÚPD

- prípravné práce (9-12/2019)
- spracovanie Prieskumov a rozborov pre ÚPN-O Jalšovík (9-12/2019)
- vypracovanie Zadania (11/2019)
- prerokovanie Zadania (4.12.2019 – 13.01.2020)
- schválenie Zadania (uzn. OcZ č.5 zo dňa 27.2.2020)
- oznámenie SEA (5.11.2019)
- určený rozsah hodnotenia k SEA (05.02.2020)

Územný plán obce Jalšovík je vypracovaný zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej „stavebný zákon“) v znení neskorších predpisov a v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.

Obstaranie a spracovanie územného plánu je členené na etapy:

- spracovanie Prieskumov a rozborov vrátane Krajinnoeekologického plánu (§ 19c stavebného zákona),
- spracovanie Zadania na územný plán (§ 20 stavebného zákona),
- spracovanie Návrhu územného plánu obce (§ 22 stavebného zákona),
- spracovanie upraveného Návrhu územného plánu obce so zapracovaním výsledkov prerokovania
- spracovanie Správy o hodnotení strategického dokumentu (SEA),
- spracovanie čistopisu územného plánu obce.

ÚPN obce Jalšovík je vypracovaný v tomto rozsahu:

Textová časť: Sprievodná správa

Grafická časť:

1. Výkres širších vzťahov (záujmové územie) – v mierke 1: 50 000
2. Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využitia katastrálneho územia obce vrátane ochrany prírody a tvorby krajiny a prvkov ÚSES – v mierke 1: 10 000
3. Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využitia zastavaného územia obce a navrhovaných rozvojových plôch, vrátane verejného dopravného vybavenia – v mierke 1: 5 000
4. Výkres verejného technického vybavenia územia – vodné hospodárstvo a vodné toky – v mierke 1: 5 000
5. Výkres verejného technického vybavenia územia – energetika – v mierke 1: 5 000
6. Výkres perspektívneho využitia poľnohospodárskej pôdy na nepôdohospodárske účely – v mierke 1: 5 000

Záväzné časti riešenia sú dokumentované v grafickej časti na výkresoch uvedených v jednotlivých kapitolách záväznej časti.

VII. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení

Samotný územný plán nemá priamy vplyv na životné prostredie, nakoľko ide o plánovací dokument a jeho riešenie vychádza z princípov trvalo udržateľného rozvoja mesta a na základe špecifickej analýzy, ktorá bola vypracovaná pred samotným riešením návrhu územného plánu. Neurčitosti v poznatkoch pri vypracúvaní správy môžu vyplývať z faktu, že posudzovanie vplyvu na životné prostredie je predprojektovou etapou, v ktorej sa overujú limity územia z hľadiska rôznych záujmov a návrhy aktivít definovaných v územnoplánovacej dokumentácii nie sú určené bližšími kvantitatívnymi ukazovateľmi resp. parametrami. Uvedené neurčitosti a nedostatky nie sú zásadného charakteru a všetky podstatné okolnosti pre posúdenie návrhu ÚPN obce Jalšovík boli v správe o hodnotení vplyvu na životné prostredie zohľadňované.

Vo vzťahu k stupňu posudzovanej ÚPD a mierke riešenia (1: 5 000 – hlavné výkresy, 1:25 000 – širšie vzťahy) sa v procese spracovania správy o hodnotení tohto strategického dokumentu vyskytuje niektoré neurčitosti, a to z dôvodu nedostatku vstupných informácií súvisiacich s očakávanými vplyvmi na životné prostredie, ktoré môžu nastať pri realizácii rozvojových zámerov na navrhovaných funkčných plochách a pri umiestňovaní konkrétnych činností a stavieb v území. Vo väčšine aspektov hodnotenia vplyvov na životné prostredie nie je možné v správe jednoznačne vyhodnotiť dopad navrhovanej koncepcie na životné prostredie a odporúčať detailné konkrétne riešenia. Preto závery správy slúžia ako východisko pre vypracovanie dokumentov pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie konkrétnych činností, stavieb a rozvojových zámerov, ktoré podliehajú v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. posúdeniu.

VIII. Všeobecne záverečné zhrnutie

Hlavným cieľom ÚPN-O Jalšovík je komplexne riešiť funkčné využívanie a priestorové usporiadanie územia k.ú. a obce, koncepciu verejnej dopravy, technickej infraštruktúry, vrátane problematiky životného prostredia, ochrany prírody a krajiny a ekologickej stability územia. Ďalším jej zámerom je získanie koncepčného a rozvojového dokumentu s urbanistickou koncepciou, ktorá zohľadní plánované a určí nové rozvojové zámery obce a vytvorí predpoklady pre ich trvalo udržateľný rozvoj.

Problémy, ktoré sú riešené touto ÚPD možno charakterizovať nasledovne:

- nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu RD,
- environmentálny dopad poľnohospodárskej činnosti na obytné prostredie obce.

Dôvodom obstarania nového územného plánu obce je skutočnosť, že obec doposiaľ nemá vypracovaný žiadnu ÚPD, pričom do obce výrazne zasahujú ochranné pásma poľnohospodárskej veľkovýroby a bioplynovej stanice a severným okrajom prechádza cesta II/526. Tá sa západne napája na cestu I/66, ktorá je radená do siete ciest európskeho významu E 7 so smerom Poľsko, Krakow – Trstená – Dol. Kubín – Ružomberok – Donovaly – Banská Bystrica – Zvolen -Krupina – Šahy – Maďarsko, Budapešť. Ďalším dôvodom je potreba komplexného zhodnotenia rozvoja obce a jej k.ú. vo väzbe na ÚPN – VÚC

Banskobystrický kraj do roku 2035 a neskôr.

Územný plán obce vychádza zo zhodnotenia súčasného stavu osídlenia, z rozvojových možností a z územnej a priestorovej disponibility stanovenej v Prieskumoch a rozboroch pre spracovanie Územného plánu obce. Návrh riešenia je plne v súlade s požiadavkami na riešenie, ktoré boli stanovené v zadávacom dokumente, tak z hľadiska ich obsahového vymedzenia, ako aj koncepčného smerovania. Štruktúra textovej a grafickej časti korešponduje s podmienkami týkajúcimi sa rozsahu a úpravy dokumentácie územného plánu v zmysle Vyhlášky č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii..

Návrh hmotovo – priestorovej štruktúry vychádza zo snahy o čo najcitlivejšie zakomponovanie nových funkcií do dlhoročne sa vyvíjajúcej zástavby obce, ako aj krajinného prostredia na novej kvalitatívnej úrovni. Osobitne dôležitými sú priestory centier a skupiny pôvodných domov, sypancov a stodôl, ako odkaz ľudovej architektúry. Novými priestorovými štruktúrami je určená skupina RD, kde je ÚPN-O navrhuje odvážnejšiu kompozíciu domov pri zachovaní tradície. Centrum oboch častí obce je vymedzené v Hornom Jalšovíku od spoločenského domu po parčík, v Dolnom Jalšovíku od ihriska s parkom po obecný dom. V rámci nich navrhuje umiestňovať nové stavby a objekty mimoriadne citlivo. Za účelom skvalitnenia obytných podmienok navrhuje doplniť riešené územie o prvky drobnej architektúry (zastávky autobusov, lavičky, verejné osvetlenie, odpadové koše, info tabule a pod.). Výstavba, prestavba a rekonštrukcia obce je rozdelená do dvoch základných etáp: etapa – rok 2027, etapa – rok 2035. Prvá etapa predstavuje realizáciu investičných zámerov vo všetkých častiach obce pre cca 205 obyvateľov. V 1. etape je navrhovaných 9 bytov v RD a komplexné zabezpečenie technickou infraštruktúrou, dopravou, občianskym a športovo – rekreačným vybavením. Pre rozvoj obce ÚPN navrhuje využívať prevažne jej zastavané územie.

Základná koncepcia rozvoja obce a jej k.ú. vychádza z územno-technických, krajinnno-ekologických a ekonomických podmienok, demografických ambícií a stratégie ich zhodnotenia v prospech obce a celého k.ú. do roku 2035. Rešpektuje princípy ochrany prírody.

Pre optimálny rozvoj obce a jej k.ú. je navrhované:

- rozšírenie obytných plôch prevažne v DJ,
- reštruktúrovanie poľnohospod. činnosť s cieľom minimalizovať jej dopad na obytnú zónu obce,
- vymedzenie plochy izolačnej zelene od poľnohospod. dvorov,
- dokompletizovanie centra oboch častí obce,
 - posilnenie významu obce ako agroturistického sídla - súčasť širšej aglomerácie turizmu a východiskovej obce na turistické a cykloturistické trasy a cestičky,
 - vybudovanie obecnej splaškovej kanalizácie s ČOV,
- obnovenie pamätihodnosti obce.

Verejnoprospešné stavby vyplývajúce z ÚPN-VÚC Banskobystrický kraj:

1. Cestná infraštruktúra

1.21.4. cesta II/526 v úseku Devičie (I/66-R3) - Senohrad,

Verejnoprospešné stavby vyplývajúce z ÚPN-O Jalšovík:

- 1 - Prístupová komunikácia, verejná zeleň, parkovisko.
- 2 - Autobusové niky PAD.
- 3 - Chodník.

- 4 - Izolačná zeleň.
- 5 - Kompostovisko a zberný dvor.
- 6 - Prestavba komunikácie.
- 7 - Ochrana zastavného územia pre povrchovými vodami.
- 8 - Verejný park.
- 9 - Vodná plocha.
- 10 - Rozšírenie športovej plochy.
- 11 - Prístupová komunikácia.
- 12 - Čistiareň odpadových vôd.
- 13 - Všetky línie technickej infraštruktúry.

- A - *Za verejno-prospešné stavby sa považujú stavby určené na verejno-prospešné služby, pre verejno-technické vybavenie územia podporujúce jeho rozvoj a ochranu životného prostredia, ktoré vymedzí schvaľujúci orgán v záväznej časti územno-plánovacej dokumentácie.*
- B - *Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb podľa zákona č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov možno pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.*
Zobrazenie vo výkrese č. 2, 3, 5

IX. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali, ich podpis (pečiatka)

Odborne spôsobilá osoba pre obstarávanie ÚPP a ÚPD:

Ing. Martina Kukučková, Venevská 6, 990 01 Veľký Krtíš

Kontakt: 047/4830 864, 0915/872 042, zarkon@azet.sk

č. preukazu odbornej spôsobilosti 4547

Veľký Krtíš, 11.07.2023

.....

X. Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa a ktoré boli podkladom na vypracovanie správy o hodnotení

- Prieskumy a rozbor pre ÚPN-O Jalšovík, 2019
- Zadanie pre ÚPN-O Jalšovík, 2019
- ÚPN – BBSK (Line Design, Banská Bystrica, 2014)
- Obec Jalšovík - Rekonštrukcia obecného verejného vodovodu – DSP (Timprojekt, Zvolen, 2015)
- vydané ÚR a SP od r. 2014

***XI. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom
(pečiatkou) oprávneného zástupcu obstarávateľa***

Jalšovík, 11.07.2023

Adriana Vicianová, starostka obce Jalšovík

.....

Príloha č. 1

Vyhodnotenie špecifických požiadaviek podľa určeného rozsahu hodnotenia

Písomné vyhodnotenie stanovísk a vyjadrení k oznámeniu o strategickom dokumente a k rozsahu hodnotenia v zmysle bodu 2.2 Špecifické požiadavky uvedených v Rozsahu hodnotenia strategického dokumentu „Územný plán obce Jalšovík“ vydaného Okresným úradom Krupina, odborom starostlivosti o životné prostredie pod č. OU-KA-OSZP-2020/000010 dňa 05.02.2020.

Zo stanovísk doručených k oznámeniu o strategickom dokumente vyplynula v správe o hodnotení potreba podrobnejšie rozpracovať nasledovné druhy otázok súvisiacich s posudzovaným dokumentom.

Špecifická požiadavka č. 1

Rešpektovať zásady ochrany poľnohospodárskej pôdy stanovené v zákone č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a územnoplánovacia dokumentáciu predložiť na schválenie príslušnému orgánu ochrany poľnohospodárskej pôdy.

Vyhodnotenie

- Akceptované
- Je zohľadnené v Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť kap. 2.16 Ochrana pôdneho fondu“ Závazná časť - kap. 8.3 Chránené územia – funkčné obmedzenia v zmysle príslušných zákonných opatrení.
- Žiadosť podľa § 13 a 14 ods. 1 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov o súhlas na nepoľnohospodárske použitie poľnohospodárskej pôdy bude predložená príslušnému orgánu ochrany poľnohospodárskej pôdy – OÚ Banská Bystrica, odbor opravných prostriedkov.

Špecifická požiadavka č. 2

Pri návrhu územnoplánovacej dokumentácie územia obce je potrebné plánovať rozvoj v súlade so záväznými regulatívami:

- 1.7.2 v oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom
- 2.1, 2.2.1, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.10, 2.4.4 v oblasti hospodárstva
- 3.2.1 a 3.15 v oblasti rozvoja rekreácie a turistiky
- 4.6, 4.10, 4.15 a 4.17 v oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu
- 5.12 v oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva
- 6.1.20.3, 6.1.47, 6.9.1 a 6.9.4 v oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry
- 7.1.10, 7.1.15, 7.3.5 a 7.6.2 v oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry
- 9.1 a 9.10 v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

Vyhodnotenie

- Akceptované
- Je zohľadnené v Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť, kap. 2.2 Väzby vyplývajúce z riešenia a záväzných častí územného plánu regiónu)

Špecifická požiadavka č. 3

Pri plánovaní rozvoja územia obce požadujeme:

- retenčnú schopnosť v krajine zvyšovať účinnými opatreniami a návrhom vodozádržných opatrení v súlade so strategickým dokumentom „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“

Vyhodnotenie

- Akceptované
- Je zohľadnené v Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Záväzná časť – kap. 4.2 Zásady koncepcie zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd a odvedenia povrchovej vody, kde sú navrhované konkrétne opatrenia na zvýšenie retenčnej schopnosti v krajine.
- Zdroj bude doplnený do upraveného Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť podkap. 1.3.3 Súpis použitých podkladov a materiálov)

Špecifická požiadavka č. 4

Pri plánovaní rozvoja územia obce požadujeme:

- Pri návrhu dopravného riešenia obce rešpektovať koncepciu strategických dokumentov BBSK „Kostrová sieť cyklotrás BBSK“ a „Plán udržateľnej mobility BBSK“, ktoré sú momentálne v procese spracovania

Vyhodnotenie

- Akceptované
- Je čiastočne zohľadnené v Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť - kap. 2.12. Návrh dopravného a technického riešenia, pričom konkrétne relevantné opatrenia zo schválených dokumentov budú premietnuté do upraveného Návrhu ÚPN-O, nakoľko v čase prerokovania uvedené dokumenty ešte neboli schválené.
- Zdroje budú doplnené do upraveného Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť podkap. 1.3.3 Súpis použitých podkladov a materiálov)

Špecifická požiadavka č. 5

Pri rozvojových aktivitách vyplývajúcich z navrhovaného strategického dokumentu požadujeme z hľadiska záujmov vodného hospodárstva a ochrany vôd rešpektovať nasledovné požiadavky:

- Dodržať pobrežné pozemky drobných vodných tokov pretekajúcich územím. Pre výkon správy vodných tokov na pobrežných pozemkoch zachovať podmienky vyplývajúce z § 49 ods. 32 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov. Správca vodných tokov môže pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení užívať pobrežné pozemky. Pobrežnými pozemkami v závislosti o druhu spevnenia vegetácie a druhu vegetácie sú pri drobných vodných tokoch pozemky od 5 m od brehovej čiary, pri ochrannej hrádzi vodného toku do 10 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze.
- Rešpektovať ochranné pásmo vodných tokov podľa STN 75 2102 Úpravy riek a potokov, časť 13 Ochranné pásma. Minimálna šírka ochranného pásma je stanovená 4,0 m od brehovej čiary pre vodné toky, ktoré majú šírku medzi brehovými čiarami do 10 m.
- Zabezpečiť ochranu inundačných území tokov, zamedziť v nich výstavbu a iné nevhodné činnosti v zmysle § 20 ods. 5 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov. V inundačnom území je zakázané umiestňovať stavby, objekty alebo zariadenia, materiál a predmety, ktoré môžu zhoršiť odtok povrchových vôd, chod ľadov alebo kvalitu vody, ktoré by mohla voda počas povodne odplaviť. Ak inundačné územie nie je určené,

vychádza sa z dostupných podkladov o pravdepodobnej hranici územia ohrozeného povodňami. (§ 46 ods. 3 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách). Na vodných tokoch pretekajúcich katastrálnym územím obce Jalšovík nie je vysledované inundačné územie. Vzhľadom na možné povodňové riziko vodných tokoch nebude správca vodných tokov zodpovedať za prípadné škody vzniknuté na navrhovaných objektoch z titulu povodňových prietokov, resp. zaliatím objektov vnútornými vodami.

- V súlade s plánmi manažmentu povodí vytvárať územno-technické predpoklady na ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení.
- V zmysle čl. 4 ods. 7 Smernice 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie, ktorá bola transponovaná do zákona o vodách nesmie navrhovanými činnosťami dôjsť k zhoršeniu súčasného stavu útvaru povrchových a podzemných vôd.
- Dbieť o to, aby nebola ohrozená kvalita povrchových a podzemných vôd, dbať o ochranu vôd a zdržať sa činnosti, ktorá môže negatívne ovplyvniť prirodzený režim vôd, znečistiť vodu alebo inak ohroziť jej kvalitu.
- Pri aktivitách obce vyplývajúcich z predmetného strategického dokumentu požadujeme rešpektovať zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov a zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov. Pri návrhu odvádzania a zneškodňovania odpadových vôd zohľadňovať požiadavky na čistenie vôd v zmysle Nariadenia vlády č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd.
- Ďalšie stupne riešenia a nové skutočnosti vyplývajúce z navrhovaného strategického dokumentu požadujeme predkladať na SVP, š.p. OZ Banská Bystrica k vyjadreniu.

Vyhodnotenie

- *Akceptované*
- *Je zohľadnené v Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť – kap. 2.12.2 Vodné hospodárstvo a vodné toky, pod kap. C. Vodné toky a odtokové pomery; Záväzná časť - kap. 2. Určenie prípustných, obmedzujúcich a vylučujúcich podmienok využitia plôch, intenzity ich využitia, kap. 4.2 Zásady koncepcie zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd a odvedenia povrchovej vody; kap. 8.2 Ochranné pásma zariadení technickej infraštruktúry riešenia; kap)*
- *Ďalším stupňom budú samostatné projektové dokumentácie v realizačnej etape naplňania zámerov ÚPN – tieto budú predložené k vyjadreniu prostredníctvom investora konkrétnej akcie.*

Špecifická požiadavka č. 6

V ďalších postupoch spracovávaní strategického dokumentu je potrebné budúce navrhované zásady, regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia dotknutého k.ú. v nadväznosti na okolité územia nanovo z hľadiska záujmov ochrany prírody a krajiny identifikovať z dôvodu, že do procesu prípravných prác sú pre obstarávateľa poskytnuté len globálne informácie o predmetoch záujmu ochrany prírody. Správa CHKO Štiavnické vrchy žiada v celom rozsahu rešpektovať záujmy ochrany prírody a krajiny, ktoré boli v širšom rozsahu zadefinované a územne vyznačené v prílohe stanoviska CHKOŠV/321-006/2019.

V návrhu riešenia je nutné rešpektovať prvky regionálneho a miestneho ÚSES (lokálne biokoridory, ekologicky významné segmenty) a záujmy ochrany prírody.

Vyhodnotenie

- *Akceptované.*

- *Je vo všeobecnosti zohľadnené v Návrhu ÚPN v príslušnej kapitole (Smerná časť – kap. 2.11 Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov ÚSES a ekostabilizačných opatrení; Záväzná časť – kap. 5. Zásady a regulatívy pre zachovanie kultúrno-historických hodnôt, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, pre vytváranie a udržiavanie ekologickej stability, vrátane plôch zelene).*
- *Ďalšie konkrétne opatrenia, zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia budú premietnuté do upraveného Návrhu ÚPN-O v súlade so stanoviskom CHKOŠV/321-006/2019 zo dňa 20.12.2019 k Zadaniu a stanovisko č. CHKOŠV/537-003/2021 z 10.12.2021 k Návrhu ÚPN-O.*